NEJVYŠŠÍ SOUD ČESKÉ REPUBLIKY

LXXIX

ročník 2014

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

Výběr důležitých rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro justiční praxi z pohledu Nejvyššího soudu

OBSAH:

Matytsina proti Rusku
Marro a ostatní proti Itálii
Layijov proti Ázerbajdžánu
Djundiks proti Lotyšsku
Baka proti Maďarsku

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
PRVNÍ SEKCE
27. března 2014
VĚC MATYTSINA
(rozsudek ve věci Matytsina proti Rusku, stížnost č. 58428/10)

Dotčený článek Úmluvy:
článek 6 odst. 1, článek 6 odst. 3 písm. d)

Odkazy na českou právní úpravu:
článek 37 odst. 2, 3 a článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
§ 89 odst. 2, § 101, § 105, § 108, § 110a, § 211 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Klíčová slova:
Trestní řízení – spravedlivý proces – kontradiktorní řízení – rovnost zbraní – dokazování – výslech svědka – znalecký posudek – výslech znalce – prokázání viny zákonným způsobem

K možnosti obhajoby prozkoumat a zpochybnit znalecké posudky ohledně zdravotního stavu poškozené a k selektivnímu přístupu k takovým důkazům

Autorský komentář:
Předkládaný rozsudek ESLP se vyjadřuje, za použití odkazů na jeho dřívější rozhodnutí, k možnosti použít svědeckou výpověď poškozené získanou ve vyšetřování, aniž by tato byla vyslechnuta v řízení před soudem ve veřejném slyšení, s ohledem na „nízký význam této svědecké výpovědi pro odsouzení stěžovatelky" a zejména k právu obhajoby zpochybnit nejen znalecký posudek o rozhodném zdravotním stavu poškozeného jako takový, ale také věrohodnost těch, kteří jej vypracovali, a to prostřednictvím přímého kladení otázek. Dále je v tomto rozhodnutí zdůrazněno, že vnitrostátní pravidla o přijatelnosti důkazů nesmí zbavit obhajobu možnosti efektivního zpochybnění takového znaleckého posudku rovněž předložením jiných stanovisek a znaleckých posudků, neboť obhajoba musí mít možnost předložit vlastní protidůkazy.

Základní zásady spravedlivého procesu také vyžadují, aby obžaloba nezatajovala žádné důkazy opatřené v přípravném řízení a zpřístupnila obhajobě „všechny hmotné důkazy, které má k dispozici, ať už svědčí ve prospěch či neprospěch obviněného".

Přínosem předkládaného rozhodnutí je zmapování a rozvinutí judikatury ESLP zejména k dokazování svědeckou výpovědí poškozené a zejména znaleckými posudky v situaci, kdy přístup k znaleckému dokazování v trestním řízení je poměrně často předmětem rozhodování soudů, a to včetně Nejvyššího soudu.

(Prof. JUDr. Pavel Šámal)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelka byla instruktorkou sdružení „Umění žít", které si kladlo za cíl popularizaci zdravého života, pomoc lidem ve stresových situacích a zlepšení jejich společenských a rodinných vztahů. V roce 2002 paní s iniciály S. D., která se účastnila cvičení vedených stěžovatelkou, začala trpět psychickými problémy a byla několikrát hospitalizována. Podle doktorů na klinice, kde byla žena léčena, měla její duševní porucha spojitost s účastí na programech sdružení, které bylo v lékařské dokumentaci označeno jako „sekta" (§ 6 – 15).

Dne 24. 7. 2003 policejní vyšetřovatel vyslýchal paní S. D. ohledně událostí z roku 2002. S. D. charakterizovala praktiky sdružení jako vymývání mozku. Podle její výpovědi přestala během období, kdy navštěvovala kurzy sdružení, téměř jíst, protože jí lektoři tvrdili, že jídlo je jed. Vyšetřovatel nařídil odborné lékařské vyšetření paní S. D. Podle závěrů vyšetření ze dne 25. 7. 2003, jehož zpravodajkou byla dr. Ig., měla její duševní porucha spojitost s účastí na programech sdružení. Podle posudku úřadu forenzního lékařství ze dne 19. 11. 2003 byla duševní porucha paní S. D. „s největší pravděpodobností" spojena s její účastí na programech sdružení. Podle druhého posudku úřadu ze dne 9. 4. 2004 byla v případě paní S. D. její duševní porucha způsobena technikami používanými sdružením. Podle zprávy psychiatra dr. Iv. ze dne 23. 11. 2004 byly aktivity sdružení „medicínské", a proto vyžadovaly povolení (§ 16 – 33).

Dne 26. 11. 2004 byla stěžovatelka obviněna z trestného činu „nezákonné lékařské praxe", neboť poskytovala lékařské služby paní S. D. (údajné oběti) bez nezbytných oprávnění a průpravy. Dne 16. 12. 2004 obdržela obhajoba odborný posudek čtyř lékařů, podle nichž měly programy sdružení pozitivní účinky na většinu lidí v posuzované skupině. Není jasné, zda bylo stanovisko založeno do spisu. Podle zprávy dr. Iv. ze dne 1. 4. 2005 lze charakterizovat aktivity sdružení jako „lidové léčitelství", které vyžaduje povolení. V dubnu 2005 obhajoba požádala vyšetřovatele o výslech svědků, aby bylo vyjasněno, zda jsou zapotřebí další psychiatrická vyšetření paní S. D. Žádosti nebylo vyhověno. Právní zástupkyně stěžovatelky si dále vyžádala stanovisko profesora lékařské univerzity, který příčinnou souvislost mezi účastí paní S. D. na činnosti sdružení a její duševní poruchou zpochybnil, stejně tak právní zástupkyní vyžádané stanovisko tří znalců zkritizovalo postup při vyšetření S. D. dne 25. 7. 2003 a zprávu z něj označili za neúplnou a nespolehlivou (§ 34 –51).

Dne 23. 7. 2007 soud prvního stupně zprostil stěžovatelku obžaloby. Podle soudu si stěžovatelka neuvědomovala, že její činnost může být považována za lékařskou praxi nebo že může mít negativní zdravotní dopady. Soud také konstatoval, že programy sdružení nejsou lékařskou praxí. Rozsudek byl zrušen odvolacím soudem, který věc vrátil k řízení soudu prvního stupně. Odvolací soud se neztotožnil s hodnocením důkazů soudem prvního stupně a s jeho rozhodnutím prohlásit některé důkazy, zejména znalecké posudky, za nepřijatelné. Doporučil, aby soud prvního

stupně nařídil nová psychiatrická vyšetření paní S. D. Věc byla dále rozhodována soudem prvního stupně. Paní S. D. se k řízení před soudem nedostavila a oznámila, že si nepřeje se účastnit řízení. Dr. Ig. se řízení také nezúčastnila; podle soudu se jí nepodařilo doručit předvolání. Soud vyhověl návrhu obžaloby na přečtení výpovědi paní S. D., kterou učinila ve fázi vyšetřování. Obhajoba proti tomu nic nenamítala. Obhajoba navrhla nepřipuštění stanovisek znalců předložených obžalobou, což soud zamítl (§ 52 – 83).

V roce 2009 soudce z neznámých důvodů odstoupil z rozhodování ve věci a byl nahrazen jiným. Zdá se, že kvůli změně soudce byla věc projednávána znovu od počátku. Obžaloba prohlásila, že z důvodu promlčení souhlasí se zastavením stíhání. Stěžovatelka však trvala na projednání věci s tím, že chce prokázat svoji nevinu. Obžaloba znovu požádala o přečtení výpovědí paní S. D. a další osoby, které učinily ještě před zahájením soudního řízení; s tím obhajoba již nesouhlasila. Soud však rozhodl o přečtení těchto výpovědí; podle soudu ze spisu a „obdržených informací" vyplývá, že zdravotní stav paní S. D. neumožňuje její účast na řízení. Podle soudce nebylo ani možné vyslechnout znalkyni dr. Ig., aniž by ovšem vysvětlil z jakého důvodu, a nařídil přečtení její dřívější výpovědi. Následně soudce přečetl několik dalších výpovědí svědků, kteří byli vyslechnuti v počáteční fázi řízení. Obhajoba požádala soud o nařízení dalšího vyšetření příčin psychické poruchy paní S. D. a její souvislosti s účastí na programech sdružení. Podle obhajoby se dřívější závěry znalců rozcházejí a nejsou úplné. Soudce návrh zamítl, neboť měl za to, že předložené odborné posudky jsou dostatečným pokladem k rozhodnutí o věci samé. Dne 25. 12. 2009 shledal soud stěžovatelku vinnou. Soud dospěl k závěru, že stěžovatelka mezi 24. 4. a 23. 6. 2002 pod rouškou „programů" a „tréninkových kurzů" poskytovala paní S. D. lékařské služby z oblasti psychoterapie, psychiatrie a adiktologie, aniž by k poskytování těchto služeb měla potřebné vzdělání a povolení. Soud shledal příčinnou souvislost mezi účastí paní S. D. na programech sdružení a jejími zdravotními problémy. Nezákonné a nedbalé jednání stěžovatelky tedy způsobilo paní S. D. středně závažnou škodu na zdraví. Soud shledal stanoviska znalců předložená obhajobou z důkazního hlediska nepřípustnými, neboť podle jeho výkladu právních předpisů nemůže strana sama ze své vlastní iniciativy žádat o odborná stanoviska. Soud také nepřihlížel k výpovědím svědků, kteří se sami účastnili programů sdružení, protože jejich názor o povaze a účincích těchto programů byl subjektivní. Soud uložil stěžovatelce trest odnětí svobody v délce dvou let, nicméně s ohledem na promlčení nedošlo k jeho výkonu. Obhajoba se proti rozsudku odvolala. V prvé řadě namítala, že soud založil své rozhodnutí na výpovědích svědků, kteří před soudem osobně nesvědčili.

Navíc soud odmítl akceptovat jako důkaz stanoviska znalců předložená obhajobou ani nenařídil nové vyšetření zdravotního stavu paní S. D. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, neboť neshledal žádná hmotněprávní ani procesní pochybení (§ 84 – 107).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K tvrzenému porušení článku 6 Úmluvy

131. Stěžovatelka tvrdila, že řízení v její věci nebylo spravedlivé a že obhajoba byla v nerovném postavení ve vztahu k obžalobě ohledně dokazování. Stěžovatelka svoji stížnost opřela o článek 6 odst. 1 a odst. 3 písm. d), které stanoví:

1. „Při rozhodování o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu ... má každý právo na to, aby jeho věc byla spravedlivě projednána ...

3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

...

d) vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslechu svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě ...“

C. K odůvodněnosti

1. Neúčast paní S. D. na soudním řízení

(a) Obecné principy

152. Článek 6 odst. 3 písm. d) zakotvuje princip, že předtím, než může být obviněný odsouzen, standardně musí být všechny důkazy – s ohledem na kontradiktornost řízení – provedeny v jeho přítomnosti při veřejném slyšení. Výjimky z tohoto pravidla jsou možné, ale nesmí porušovat práva obhajoby, která zpravidla vyžadují, aby obviněný měl adekvátní a náležitou příležitost klást svědkovi vypovídajícímu v jeho neprospěch otázky a zpochybnit jeho svědectví, a to buď v situaci, kdy svědek vypovídá, nebo v pozdější fázi řízení (viz *Lucà proti Itálii*, č. 33354/96, § 39, ECHR 2001-II; *Solakov proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii*, č. 47023/99, § 57, ECHR 2001-X; *Al-Khawaja a Tahery*, č. 26766/05 a 22228/06, velký senát, § 118, ECHR 2011). Pro případ nepřítomnosti svědků stanovil velký senát Soudu dvě kritéria pro hodnocení toho, zda je připuštění jejich svědectví slučitelné s právem na spravedlivý proces. Zaprvé musí být prokázáno, že existuje dobrý důvod pro nepřítomnost svědka. Zadruhé i tam, kde existuje takový dobrý důvod, můžou být v případech odsouzení výhradně či v rozhodující míře na základě svědectví osob, kterým obžalovaný neměl příležitost klást otázky, zasažena práva obhajoby v míře neslučitelné s požadavky článku 6. Proto tam, kde bylo svědectví nepřítomného svědka jediným či klíčovým důkazem pro odsouzení, byly vyžadovány adekvátní vyvažující prvky, včetně existence přesvědčivých procesních záruk, které umožňovaly řádné a spravedlivé vyhodnocení spolehlivosti důkazů (viz *Al-Khawaja a Tahery*, cit. výše, § 119 a 147).

153. (...) Je významným prvkem spravedlivého trestního řízení, že je obviněný konfrontován se svědkem za přítomnosti soudce, který nakonec věc rozhodne, aby soudce slyšel svědka přímo, sledoval jeho vystupování a vytvořil si názor na jeho věrohodnost (viz *P. K. proti Finsku*, č. 37442/97, rozhodnutí ze dne 9. července 2002; viz také, *mutatis mutandis*, *Milan proti Itálii*, č. 32219/02, rozhodnutí ze dne 4. prosince 2003; *Pitkänen proti Finsku*, č. 30508/96, rozhodnutí ze dne 9. března 2004, § 62 – 65; viz také *Pichugin proti Rusku*, č. 38623/03, rozhodnutí ze dne 23. října 2012, § 199; mutatis mutandis, *Valeriy Lopata proti Rusku*, č. 19936/04, rozsudek ze dne 30. října 2012, § 128).

(b) Uplatnění uvedených zásad na projednávanou věc

154. Stranami není rozporováno, že paní S. D. nesvědčila u soudu a že nebyla obhajobou vyslechnuta. Soud prvního stupně použil její výpověď získanou v průběhu policejního vyšetřování.

163. Podle soudce, který věc posuzoval a vydal stěžovatelkou zpochybňovaný rozsudek, byl příčinou neúčasti paní S. D. na soudním řízení její křehký duševní stav. Soud poznamenává, že paní S. D. vskutku trpěla duševní poruchou, která údajně měla souvislost s jednáním stěžovatelky. Soud vnímá zájmy svědků, a zejména fyzickou a psychickou integritu údajné oběti trestného činu, jako významné faktory, které někdy mohou vyžadovat omezení práv obhajoby vyplývajících z článku 6 odst. 3 písm. d). Rozhodnutí vnitrostátního soudce nepředvolat paní S. D. k výslechu bylo podloženo dvěma lékařskými potvrzeními z ledna 2006 a března 2007, která nedoporučovala její účast na řízení před soudem, protože by u ní mohla vyvolat relaps (viz § 58 a 88). Rozhodnutí soudce nepředvolat paní S. D. bylo tedy založeno na známých skutečnostech a bylo opřeno o stanovisko lékařů. Soud je ochoten akceptovat, že předmětné rozhodnutí nebylo svévolné (srov. *Vronchenko proti Estonsku*, č. 59632/09, rozhodnutí ze dne 18. července 2013, § 62 a 63, v souvislosti s kladením otázek nezletilé oběti sexuálního zneužívání).

164. Ještě za důležitější považuje Soud skutečnost, že důkaz paní S. D. nepředstavoval nezvratný důkaz v neprospěch stěžovatelky. Obhajoba nepopírala, že se paní S. D. účastnila programů sdružení, jak popisovala, a že měla následně zdravotní problémy. Stejně tak nebylo rozporováno vyjádření paní S. D. ohledně aktivit a cvičení, kterých se účastnila. Zdá se tak, že obhajoba se nepokoušela vyvrátit klíčové pasáže výpovědi paní S. D. Obhajoba byla postavena na jiných argumentech, které se vztahovaly k otázce lékařského vyšetření (zejména existence příčinné souvislosti mezi duševní poruchou paní S. D. a její účastí na programech sdružení) a k právním otázkám (hodnocení povahy praktik sdružení jako „lékařské“). Je nepravděpodobné, že by paní S. D. jako laik byla schopna přispět k vyjasnění některé z těchto otázek.

Proto Soud nespatřuje ve výpovědi paní S. D. „jediný a rozhodující" důkaz v neprospěch stěžovatelky (viz *Al-Khawaja a Tahery*, § 152 a srov. s věcí *Vronchenko*, § 59, obě cit. výše).

165. Za těchto okolností, a zejména s ohledem na nízký význam výpovědi paní S. D. jako svědkyně, je Soud připraven uzavřít, že její neúčastí na soudním řízení, která byla vyvážena upřímným zájmem o její zdraví, nebyla žádným zásadním způsobem dotčena práva obhajoby. Na základě této skutečnosti tak nedošlo k porušení článku 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy.

2. Posuzování znaleckých důkazů

166. Stěžovatelka také zpochybňovala způsob, jakým vnitrostátní soud nakládal se „znaleckými důkazy" a posuzoval je. Tvrdila, že posudky předložené znalci obžaloby byly akceptovány jako důkazy, zatímco posudky a stanoviska znalců navržené obhajobou byly odmítnuty jak nepřijatelné. Stěžovatelka měla také za to, že obhajobě nebylo umožněno se účastnit přípravy odborných posudků.

(a) Obecné principy

169. Je v prvé řadě na vnitrostátních soudech, aby rozhodly o formální přípustnosti konkrétního důkazu (viz *Garcia Ruiz proti Španělsku,* č. 30544/96, velký senát, ECHR 1999-I, § 28). Stejně tak není podle článku 6 standardní úlohou Soudu posuzovat věrohodnost konkrétního odborného posudku, který měl vnitrostátní soudce k dispozici (viz *Khodorkovskiy a Lebedev*, cit. výše, § 700). S výhradou určitých výjimek je obecným pravidlem široká diskrece vnitrostátního soudce při volbě mezi vzájemně si odporujícími stanovisky odborníků a výběru toho, které z nich považuje za konzistentní a věrohodné. Nicméně pravidla ohledně přijatelnosti důkazů mohou někdy odporovat principům rovnosti zbraní a kontradiktornosti řízení nebo jiným způsobem ovlivnit spravedlnost procesu (viz například *Tamminen proti Finsku,* č. 40847/98, rozhodnutí ze dne 15. června 2004, § 40 – 41). V souvislosti se znaleckými důkazy nesmí pravidla o přijatelnosti důkazů zbavit obhajobu možnosti tyto důkazy efektivně zpochybnit, zejména předložením jiných stanovisek a posudků. V některých případech může být odmítnutí alternativního znaleckého posudku jako důkazu posouzeno jako porušení článku 6 odst. 1 (viz *Stoimenov proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii,* č. 17995/02, rozsudek ze dne 5. dubna 2007, § 38 a násl.).

(ii) K posuzování znaleckých posudků ohledně duševní poruchy paní S. D. v soudním řízení

(α) Nemožnost obhajoby klást otázky klíčovému znalci

176. Soud připomíná, že psychické zdraví paní S. D. bylo předmětem vyšetření dne 25. 7. 2003. Zpráva z něj je jediným posudkem založeným na osobním vyšetření údajné oběti, všechna následná vyšetření vycházela pouze z dokumentů ve spisu. Proto byla důkazní hodnota zprávy obzvláště vysoká.

177. Soud souhlasí s tím, že obhajoba byla dostatečně seznámena s obsahem tohoto posudku, a byla tak schopna rozporovat jeho závěry v soudním řízení. Nicméně, tím práva obhajoby nekončí. Podle ustálené judikatury Soudu musí mít obhajoba právo na seznámení se s posudkem a zpochybnění nejen posudku jako takového, ale také věrohodnosti těch, kteří jej vypracovali, a to prostřednictvím přímého kladení otázek (viz, kromě dalších, *Brandstetter proti Rakousku,* rozsudek ze dne 28. srpna 1991, § 42, série A č. 211; *Doorson proti Nizozemsku*, rozsudek ze dne 26. března 1996, § 81 – 82, Reports of Judgments and Decisions 1996-II; *Mirilashvili proti Rusku*, č. 6293/04, rozsudek ze dne 11. prosince 2008, § 158).

178. Posudek byl připraven třemi znalci. Jeden z nich, dr. Gul., z neznámých důvodů nebyl nikdy soudem vyslechnut. Další členka znaleckého týmu, dr. N., vyslechnuta před soudem byla. Nicméně z jejího výslechu před soudem vyplývá, že je přesvědčena o tom, že znalecký tým měl neúplné informace o povaze a anamnéze paní S. D. a že závěry posudku byly založeny na domněnkách. (...) Soud z toho vyvozuje, že výpověď dr. N. nesvědčila obžalobě, spíše naopak.

179. Za těchto okolností bylo z hlediska obhajoby klíčové osobně vyslechnout dr. Ig. – jedinou znalkyni, která při výslechu vyšetřovatelem jednoznačně uvedla, že podle jejího názoru existuje přímá příčinná souvislost mezi psychickou poruchou paní S. D. a její účastí na programech sdružení (viz § 61). Navíc byla zpravodajkou znaleckého týmu připravujícího posudek. Proto byl její výslech důležitý z hlediska interpretace závěrů posudku.

180. Soud poznamenává, že se dr. Ig. nezúčastnila řízení před soudem (...). Jak plyne ze záznamu o řízení, obhajoba trvala na jejím výslechu; nicméně soud to považoval z neznámých důvodů za „nemožné". (...) Soud konstatuje, že obhajoba neměla možnost dr. Ig. vyslechnout ani ve fázi předběžného vyšetřování – opět z neznámých důvodů.

181. Za těchto okolností považuje Soud nepřítomnost dr. Ig. při soudním řízení za vážné znevýhodnění obhajoby.

(β) Nemožnost obhajoby opatřit nový lékařský posudek paní S. D. prostřednictvím soudu

182. (...) Obhajoba dne 7. prosince 2009 (viz § 95 a násl.) požádala soud o nový znalecký posudek. V žádosti uvedla, že podle názorů dr. N. a dr. Ch. (...) by bylo další psychiatrické vyšetřování údajné oběti vhodné (viz § 93). Nicméně, soud žádost o nový znalecký posudek zamítl.

184. S ohledem na okolnosti posuzovaného případu, kdy se obhajoba neúčastnila příprav původního znaleckého posudku, nikdy nekladla otázky klíčovým znalcům zastávajícím názory shodné s obžalobou a dva další znalci z oboru vypovídající před soudem doporučili další psychiatrické vyšetření paní S. D., je zamítnutí žádosti pochybné. Tento závěr podporuje i skutečnost, že v původním řízení, které skončilo zproštěním obžaloby, soud odmítl akceptovat zpochybňovaný posudek. Ačkoli nebyl soudce v dalším řízení vázán tímto rozhodnutím, bezvýhradné spolehnutí se na tento posudek bez dalšího prověřování, které bylo doporučeno dvěma znalci, se jeví jako neopodstatněné.

(γ) Nemožnost obhajoby předložit jiný znalecký posudek

192. (...) Soud si všímá toho, že podle vnitrostátního soudce „strana nemůže sama ze své vlastní iniciativy a mimo soudní jednání žádat o znalecké posudky". (...) Proto soudce obhajobě neumožnil, aby předložila písemná stanoviska „specialistů" za účelem zpochybnění písemných posudků „znalců", opatřených a předložených obžalobou.

(δ) Celkové zhodnocení posuzování odborných posudků ohledně vlivů programu na psychický stav paní S. D.

193. Soud zdůrazňuje, že rozlišování mezi procesním postavením „specialisty" a „znalce" v ruském právu nemusí automaticky ve všech případech zakládat porušení článku 6 odst. 1. (...)

194. Nicméně, v posuzovaném případě toto rozlišování v kombinaci s dalšími znevýhodněními obhajoby ohledně znaleckých posudků v průběhu řízení zapříčinily nerovné postavení mezi obhajobou a obžalobou. Klíčové odbornici obžaloby, dr. Ig., nebyly obhajobou nikdy kladeny otázky. Obhajoba se neúčastnila opatřování znaleckých posudků ve fázi vyšetřování. Státní zástupce i soud neadekvátním způsobem a navzdory názoru dvou vyslechnutých znalců i předchozího soudu odmítli další vyšetření. Konečně obhajoba neměla fakticky žádnou možnost zpochybnit posudky vlastními protidůkazy. Obhajoba mohla pouze žádat o spolupráci „specialisty", jejichž postavení je nižší než to „znalců", a navíc obhajobě nebylo umožněno předkládat písemná stanoviska „specialistů" v soudním řízení, zatímco obžaloba a soud vycházely z písemných stanovisek „znalců", shromážděných vyšetřovatelem ve vyšetřovací fázi.

195. Soud dospívá k závěru, že pokud jde o posuzování odborných posudků ohledně duševní poruchy paní S. D., obhajoba byla v tak nevýhodném postavení ve vztahu k obhajobě, že nemůže být považováno za slučitelné s požadavky principu rovnosti zbraní, vyplývajícího z článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) K přezkumu znaleckých posudků ohledně „lékařské" povahy programů sdružení

(β) Vyloučení svědectví dr. A. soudem

201. (...) Soud si všímá toho, že znalecký posudek dr. A. byl opatřen ve vyšetřovací fázi před zahájením soudního řízení z iniciativy vyšetřovatele. Posudek dr. A. svědčil jasně ve prospěch obhajoby. Nicméně, ani v jednom z rozsudků ve věci na něj není odkázáno. Zdá se, že nebyl soudu vůbec předložen, nebo že jej soudy nevzaly v úvahu. V každém případě podle Soudu příslušné orgány porušily základní zásady spravedlivého procesu. Z judikatury Soudu vyplývá, že obžaloba musí obhajobě zpřístupnit „všechny hmotné důkazy, které má k dispozici, ať už svědčí ve prospěch či neprospěch obviněného" (viz, kromě mnoha dalších, *Edwards proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 16. prosince 1992, § 36, série A č. 247-B). Existují některé výjimky z tohoto pravidla, ale vláda na ně neodkázala. A fortiori, pravidlo zpřístupnění důkazů svědčících ve prospěch obviněného vyžaduje předložení takového důkazu obžalobou k posouzení soudu. Takové pravidlo by pak nemělo smysl, kdyby soudy měly možnost ponechat takový důkaz zcela mimo své úvahy a ani jej nezmínit ve svých rozsudcích.

(c) Shrnutí závěrů Soudu týkajících se článku 6 Úmluvy

207. Soud si je vědom skutečnosti, že soudce vyslechl řadu svědků obhajoby, posoudil několik znaleckých posudků a prostudoval různé dokumenty. Nicméně, otázka, zda byla ve vztahu mezi obžalobou a obhajobou zachována „rovnost zbraní" a zda bylo řízení „kontradiktorní", nemůže být zodpovězena pouze po stránce kvantitativní. V posuzovaném případě bylo velmi obtížné pro obhajobu efektivně zpochybnit odborné posudky předložené soudu obžalobou. Za těchto okolností byl způsob, kterým byly odborné posudky posuzovány v soudním řízení, nespravedlivý. (...)

208. Na základě výše uvedeného Soud uzavírá, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

III. K použití článku 41 Úmluvy

A. Újma

216. Podle vlády by samotné zjištění porušení představovalo dostatečné zadostiučinění, „neboť v takovém případě by byl odsuzující rozsudek podle trestního řádu Ruské federace zrušen v rámci výkonu rozsudku Soudu".

217. Soud považuje obnovu řízení ve věci za nejvhodnější prostředek nápravy porušení stěžovatelčiných práv podle článku 6 Úmluvy a všímá si této možnosti dostupné stěžovatelce podle vnitrostátního práva. Nicméně, znovuotevření věci nepovažuje samo o sobě za dostatečné zadostiučinění s ohledem na délku trestního řízení a závažnost zjištěných procesních pochybení. (...) S ohledem na dostupné podklady a na spravedlivém základě Soud stěžovatelce přiznává zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši 4000 EUR (...).

VÝROK

Z těchto důvodů Soud

1. Prohlašuje jednomyslně stížnost za přijatelnou;
2. Rozhoduje jednomyslně, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy při posuzování odborných posudků;
3. Rozhoduje šesti hlasy proti jednomu, že neúčastí paní S. D. na soudním řízení nedošlo k porušení článku 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy;
4. Rozhoduje pěti hlasy proti dvěma, že není třeba zabývat se stížností na porušení článku 7 Úmluvy;

Společné částečně nesouhlasné stanovisko soudců Pinto de Albuquerque a Turkovićové

Podle obou soudců došlo v daném případě k nepředvídatelnému a retroaktivnímu použití blanketní trestněprávní normy. Ustanovení § 235 ruského trestního zákoníku je totiž blanketní normou obecně postihující „šarlatánství" a její obsah je závislý na jiných, netrestněprávních předpisech. Ty však výslovnou definici „vědeckého lékařství" či „lidového lékařství" neobsahují a jsou natolik vágní, že nebylo možné předvídat, že činnost sdružení podléhá povolení a že by stěžovatelka mohla být případně trestněprávně odpovědná. Navíc soudy ve věci aplikovaly některá správní ustanovení retroaktivně. Oba soudci dále kritizovali skutečnost, že stěžovatelce byl uložen trest navzdory promlčení. Každý takový trest je podle nich v rozporu s principem zákonnosti, a to i v případě, že stěžovatelka vyjádřila vůli pokračovat v řízení navzdory promlčení. Došlo tak podle nich k flagrantnímu porušení článku 7 Úmluvy.

Částečně nesouhlasné stanovisko soudce Pinto de Albuquerque

Soudce de Albuquerque se neztotožnil s většinou ani v otázce (ne)porušení článku § 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy. Podle jeho názoru by mělo být přísněji nahlíženo na čtení výpovědi (učiněnou před zahájením soudního řízení) nepřítomného svědka před soudem v případě, kdy byl vyslýchán policií nebo státním zástupcem, nežli v případě, kdy se výslechu účastnil soudní orgán. Na stejnou situaci je třeba nahlížet přísněji také v případě, že se výslechu neúčastnil ani zástupce obhajoby. Podle disentujícího soudce musí být standard vyžadovaný Soudem, například ve věci *Al-Khawaja a Tahery* proti Spojenému království, dále rozvinut na základě hodnocení těchto kritérií: (1) důvod pro neúčast svědka na soudním řízení, (2) povaha orgánu, před nímž svědek vypovídal, (3) přítomnost zástupce obhajoby při tomto výslechu, (4) existence jiných prostředků k zajištění práva obhajoby na zpochybnění způsobu získání výpovědi, věrohodnosti svědka a spolehlivosti jeho výpovědi, (5) význam přečtené výpovědi a (6) vzdání se práva na křížový výslech svědka.

(zpracoval Mgr. Karel Ulík)

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
DRUHÁ SEKCE
8. dubna 2014
VĚC MARRO A OSTATNÍ
(rozhodnutí ve věci Marro a ostatní proti Itálii, stížnost č. 29100/07)

Dotčený článek Úmluvy:
článek 2

Odkazy na českou právní úpravu:
článek 6 odst. 1 Listiny základních práv a svobod
zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů
§ 13, § 31a zákona č. 82/1998, o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

Klíčová slova:
Právo na život – ochrana života a zdraví – podmínky ve věznicích – prostor pro uvážení – pozitivní závazky státu

K odpovědnosti státu za úmrtí na předávkování drogami ve vězeňském zařízení

Autorský komentář:
Předkládané rozhodnutí Soudu se vyjadřuje, za použití odkazů na jeho dřívější rozhodnutí, k pozitivní povinnosti státu přijmout vhodná opatření k ochraně životů, která spadají do jeho pravomoci, včetně povinnosti dohlížet, aby bylo přiměřeným způsobem zajištěno zdraví a blaho vězňů. To vše v situaci, kdy došlo k úmrtí vězně v důsledku předávkování drogami. Soud uzavírá, že odpovědnost státu je odpovědností za řádnou péči, nikoli za výsledek, přičemž státy mají široký prostor pro uvážení, jakými prostředky uvedenou pozitivní povinnost splní.

Přínosem předkládaného rozhodnutí je zmapování judikatury Soudu k výše uvedenému pozitivnímu závazku v situaci, kdy daná problematika v oblasti odpovědnosti státu za škodu a nemajetkovou újmu dosud nebyla předmětem rozhodování NS.

(JUDr. Pavel Simon)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelé, matka a sourozenci Sergia Marra, na něho podali trestní oznámení v souvislosti s dlouhodobým užíváním omamných látek. K tomuto kroku údajně přistoupili s cílem izolovat Sergia od narkomanů, se kterými se stýkal. V srpnu 1995 byl Sergio Marra zatčen a následně vzat do vazby, dne 13. září 1995 ale ve vazbě zemřel. Dle lékařské zprávy bylo důvodem úmrtí předávkování látkou podobnou morfiu – pravděpodobně heroinem (§ 4 – 6).

V červenci 1996 stěžovatelé zažalovali Ministerstvo spravedlnosti o náhradu újmy, kterou utrpěli v souvislosti s úmrtím svého příbuzného. Svůj nárok odůvodnili tvrzením, že užívání drog bylo ve věznici zakázáno a skutečnost, že se jejich příbuzný k drogám dostal, svědčí o nedbalosti zaměstnanců věznice pověřených dozorem. Soud v Miláně ale jejich žalobu zamítl, přičemž konstatoval, že kontrola oběhu drog sice byla zřejmě neúčinná, ale nic nenasvědčuje tomu, že by došlo k úmyslnému pochybení nebo nedbalosti ze strany pracovníků věznice. Navíc, úmrtí nebylo způsobené pouhým užitím drogy, ale předávkováním (pravděpodobně z důvodu nižší tolerance po předchozí drogové abstinenci), chybí proto příčinná souvislost mezi neprovedením kontroly a úmrtím Sergia Marra. Dávku si vzal dobrovolně a vzhledem k tomu, že se jednalo o dospělou, mentálně způsobilou osobu, vězení nad ním nemělo žádnou povinnost zvláštního osobního dohledu. Ke stejnému závěru se přiklonil i odvolací soud, který doplnil, že nelze určit, jakým způsobem se drogy do věznice dostaly, a proto nelze správě věznice přičíst konkrétní nedbalostní jednání. Stěžovatelé neuspěli ani u Kasačního soudu, jenž konstatoval, že věznice měla povinnost chránit zdraví a život osob omezených na svobodě, výběr prostředků ochrany však byl v diskreční pravomoci zákonodárce a státní správy a nepodléhal soudní kontrole. Ke sporné události navíc došlo navzdory přiměřeným opatřením a chyběla tak příčinná souvislost mezi jednáním a úmrtím Sergia Marra (§ 7 – 18).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

(...)

B. Hodnocení Soudu

1. Obecné zásady

38. Soud připomíná, že první věta článku 2 odst. 1 Úmluvy státu ukládá nejen povinnost zabránit úmyslnému a protiprávnímu zbavení života, ale rovněž povinnost přijmout vhodná opatření k ochraně životů, které spadají do jeho pravomoci (*L. C. B. proti Spojenému království*, č. 23413/94, rozsudek ze dne 9. června 1998, § 36; *Osman proti Spojenému království*, č. 23452/94, rozsudek velkého senátu ze dne 28. října 1998, § 115).

39. Soud rovněž připomíná, že povinnost státu jde nad rámec primární povinnosti zajistit právo na život, když ukládá povinnost přijmout konkrétní trestní úpravu

odrazující od spáchání útoků na osobu, využívajíc mechanismy pro předcházení, potlačování a sankcionování porušení (*Osman*, cit. výše, *ibidem*). Současně může článek 2 Úmluvy za jistých jasně definovaných okolností zahrnovat i pozitivní povinnost státních orgánů přijmout praktická preventivní opatření k ochraně osoby, jejíž život je ohrožen trestním jednáním jiné osoby (*Mastromatteo proti Itálii*, č. 37703/97, rozsudek velkého senátu ze dne 24. října 2002, § 67 *in fine*; *Branko Tomašić a ostatní proti Chorvatsku*, č. 46598/06, rozsudek ze dne 15. ledna 2009, § 50; *Opuz proti Turecku*, č. 33401/02, rozsudek ze dne 9. června 2009, § 128).

40. Soud se nicméně domnívá, že z tohoto ustanovení nelze dovodit pozitivní povinnost státu předcházet každému potenciálnímu násilnému jednání. Tuto povinnost je potřeba vykládat tak, aby na státní orgány nekladla nemožné nebo nepřiměřené břemeno, majíc na paměti obtíže spojené s dohlížením policie na veřejný pořádek v moderní společnosti, nepředvídatelnost lidského chování a operativní volby, které je třeba učinit ohledně priorit a zdrojů (*Osman*, cit. výše, § 116; *Maiorano a ostatní proti Itálii*, č. 28634/06, rozsudek ze dne 15. prosince 2009, § 105).

41. Soud uvádí, že z Úmluvy státním orgánům neplyne požadavek přijmout konkrétní preventivní opatření, jež by zabránila každému tvrzenému ohrožení života. Jak již Soud rozhodl, pozitivní povinnost vzniká, pokud se prokáže, že státní orgány věděly o existenci reálného a bezprostředního rizika pro život jedné nebo vícero osob, nebo o něm vědět měly a v mezích svých pravomocí nepřijaly opatření, o kterých bylo možné rozumně předpokládat, že by takové riziko vyloučila (*Bromiley proti Spojenému království*, č. 33747/96, usnesení ze dne 23. listopadu 1999; *Paul a Audrey Edwards proti Spojenému království*, č. 46477/99, rozsudek ze dne 14. března 2002, § 55; *Mastromatteo*, cit. výše, § 68, *Branko Tomašić*, cit. výše, § 50 – 51).

42. Konkrétně ve vztahu k osobám zbaveným svobody Soud připomíná, že Úmluva ukládá státu pozitivní povinnost dohlížet, aby bylo přiměřeným způsobem zajištěno, kromě jiného, zdraví a blaho vězňů (ve vztahu k článku 3 Úmluvy srovnej *Kudła proti Polsku*, č. 30210/96, rozsudek velkého senátu ze dne 26. října 2000, § 94; *Riviere proti Francii*, č. 33834/03, rozsudek ze dne 11. července 2006, § 62).

2. Použití výše uvedených zásad na projednávanou věc

43. Soud podotýká, že stěžovatelé neuvedli, že by orgány disponovaly podklady, které je mohly vést k přesvědčení, že jejich blízký je ve zvláště nebezpečné situaci a že užitím drogy mu hrozí ve srovnání s jinými zajištěnými narkomany potenciálně vyšší riziko smrtelných následků. Domnívá se tedy, že v daném případě nebyl ve hře požadavek ochrany jedné nebo vícero předem identifikovatelných osob s potenciálně ohroženým životem (srovnej, *mutadis mutandis* a *a contrario*, *Osman*, *Paul a Audrey Edwards*, *Branko Tomašić*, *Opuz*, cit. výše), ale spíše povinnost zajistit obecnou ochranu zranitelné skupiny osob, konkrétně narkomanů ve výkonu vazby (srovnej, *mutadis mutandis*, *Mastromatteo*, cit. výše, *Maiorano*, cit. výše).

44. Soud poznamenal, že v projednávaném případě je to ještě relevantnější, neboť příbuzný stěžovatelů sám dne 5. září 1995 potvrdil, že již delší dobu neužíval omamné látky a neučinil tak nic, co by umožňovalo domnívat se, že trpěl psychickými problémy nebo že byl ve zvláště zranitelném postavení (...).

45. Za těchto okolností Soud nemohl označit samotnou skutečnost, spočívající v možnosti stěžovatele dostat se ke drogám, za porušení pozitivních povinností státu plynoucích z článku 2 Úmluvy. Uznal, že vnitrostátní orgány jsou za účelem ochrany zdraví a života občanů bezpochyby povinné přijmout opatření pro boj proti obchodu s drogami, což je ještě opodstatněnější, pokud k němu dochází na zabezpečeném místě, jakým je věznice. To však nemění nic na tom, že nemohly zaručit úplné potlačení obchodu s drogami a že disponují širokým prostorem pro uvážení. V tomto ohledu Soud připomíná, že orgány jsou vázané povinností náležité péče, nikoliv povinností za výsledek (srovnej, *mutadis mutandis*, *Giuliani a Gaggio proti Itálii*, č. 23458/02, rozsudek velkého senátu ze dne 24. března 2011, § 251).

46. Ve vztahu k projednávanému případu Soud uvedl, že stěžovatelé nerozporovali tvrzení vlády (...), dle kterého věznice ve Vogheře v předmětné době zakazovala nejenom omamné látky, ale také různé další předměty: produkty v prášku, granuláty, mýdla a injekční stříkačky. Každá osoba musela podstoupit prohlídku, stejně jako musel být zkontrolován každý balík a návštěvníci, dozorci i vězni museli projít elektromagnetickým detektorem. Soud je toho názoru, že přijetím předmětných opatření stát dostál povinnosti bojovat proti obchodu s drogami ve vězeňském zařízení. Vzhledem k prostoru pro uvážení, kterým disponovaly vnitrostátní orgány, se Soud naopak nedomnívá, že by z článku 2 Úmluvy pro stát plynula obecná povinnost použít psy vycvičené k hledání drog na každém místě způsobilém stát se místem pro předávání omamných látek, jakým je věznice.

47. Příbuzný stěžovatelů, o jehož závislosti vnitrostátní orgány věděly, byl umístěn do cely s jinou osobou ve vazbě, obviněnou z obchodu s omamnými látkami, u níž byl test na drogy pozitivní. Soud poznamenal, že stěžovatelé právem zdůrazňují tuto skutečnost (...) a že vláda pravdivost jejich tvrzení nepopřela (...). To však neznamená, že lze danou skutečnost považovat za příčinu úmrtí syna a bratra stěžovatelů. Soud konstatuje, že způsob, jakým si jmenovaný drogy obstaral, zůstává ve skutečnosti neznámý. Nelze proto s jistotou říct, jakým pochybením bylo umožněno vnesení a oběh drogy ve vězeňském zařízení ve Vogheře a že by byl zmiňovaný spoluvězeň jakýmkoliv způsobem zapojen do okolností případu. Soud se krom toho

s ohledem na informace poskytnuté vládou, týkající se počtu zadržených narkomanů v Itálii (...), domnívá, že by v praxi bylo pro státní orgány obtížné systematicky ve vězeňských zařízeních izolovat příležitostné uživatele drog a překupníky omamných látek od narkomanů.

48. Soud také uvádí, že v souvislosti s objevením mrtvoly příbuzného stěžovatelů bylo zahájeno trestní stíhání a disciplinární řízení a včas byla provedena pitva (...). V tomto ohledu konstatoval, že stěžovatelé nenamítali neúčinnost těchto řízení nebo jiný rozpor s Úmluvou.

49. Ve světle výše uvedeného Soud konstatuje, že skutečnost, že syn a bratr stěžovatelů se ve vazbě dostal k drogám a užil je, nemůže sama o sobě založit odpovědnost státu za dané úmrtí (srovnej, *mutadis mutandis*, *Volk proti Slovinsku*, č. 62120/09, rozsudek ze dne 13. prosince 2012, § 90).

Za těchto okolností Soud uzavírá, že v projednávaném případě nebylo zjištěno porušení článku 2 Úmluvy.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně prohlásil stížnost za nepřijatelnou.

(zpracovala Mgr. Bc. Alžběta Kondelová)

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
PRVNÍ SEKCE
10. dubna 2014
VĚC LAYIJOV
(rozsudek ve věci Layijov proti Ázerbajdžánu, stížnost č. 22062/07)

Dotčené články Úmluvy:
článek 3 a článek 6

Odkazy na českou právní úpravu:
článek 7 odst. 2, článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
§ 2 odst. 1, odst. 4 trestního řádu
§ 149, § 329 trestního zákoníku

Klíčová slova:
Nelidské a ponižující zacházení – spravedlivý proces – efektivní a nezávislé vyšetřování – použitelnost a věrohodnost důkazů

K odpovědnosti státu za špatné zacházení se zadrženým
Postup orgánů přípravného řízení a právo na spravedlivý soudní proces

Autorský komentář:
Rozhodnutí i s odkazem na předchozí judikaturu ESLP vymezuje pojmy nelidské zacházení a ponižující zacházení vůči zadržené osobě ze strany policejních orgánů ve smyslu článku 3 Úmluvy. Závěry v něm obsažené mohou být významné pro posuzování trestní odpovědnosti zejména u skutkových podstat trestných činů mučení a jiného nelidského a krutého zacházení podle § 149 tr. zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku a dalších. Rovněž se zdůrazňuje, že ustanovení článku 6 Úmluvy o právu na spravedlivý proces se týká i přípravného řízení, zvláště když jeho porušení může mít vážné důsledky pro spravedlivý soudní proces. Jestliže se soudy vůbec nevypořádaly s námitkou obviněného, kterou zpochybňoval věrohodnost důkazu a jeho použitelnost v řízení, přičemž se jednalo o jediný důkaz, na jehož podkladě byl odsouzen, pak takový postup soudů činí proces jako celek nespravedlivý ve smyslu čl. 6 Úmluvy.

SKUTKOVÝ STAV

A) Zatčení stěžovatele a vyšetřování v přípravném řízení

Dne 16. března 2005 bylo naplánováno zatčení stěžovatele na základě obvinění učiněných N. V. a H. M., která spočívala v tom, že stěžovatel je drogový dealer a že se

jim pokusil prodat narkotika. Dne 17. března 2005 stěžovatel zastavil se svým automobilem na čerpací stanici v Balakanu, kde k němu přistoupilo několik neuniformovaných policistů. Dle stěžovatele ho tito policisté vytáhli z auta a začali kopat a mlátit, a to i za použití obušků, vzápětí stěžovatel omdlel a poté, co opět nabyl vědomí, zjistil, že se nachází na zadním sedadle jedoucího auta. Stěžovatel uvedl, že během jízdy mu jeden z policistů sedících vedle něho vsunul něco do jeho pravé kapsy od kalhot, a když se pokusil mu v tom zabránit, byl udeřen do hlavy pažbou pistole a opětovně ztratil vědomí. Stěžovatel byl transportován na policejní stanici v Zagatale, kde měl být opakovaně mlácen. Prohlídka stěžovatele a jeho auta byla provedena na policejní stanici. Podle protokolu o prohlídce byla prohlídka provedena dne 17. března 2005, za přítomnosti stěžovatele, policistů a dvou nezúčastněných osob, přičemž z protokolu vyplývá, že stěžovatel nebyl zastoupen obhájcem. Během prohlídky byly jak u stěžovatele, tak v jeho autě, nalezeny omamné látky (na bázi konopí). Stěžovatel namítal, že narkotika mu byla podstrčena a odmítl podepsat protokol o prohlídce jeho osoby a automobilu, která byla zachycena i na video, na kterém jsou dle stěžovatele zaznamenány známky špatného zacházení policistů vůči jeho osobě. Dne 18. března 2005 policejní vyšetřovatel předložil stěžovateli záznam o jeho zatčení, ve kterém byl za den zatčení označen 18. březen 2005 a nikoliv 17. březen 2005. Stěžovatel odmítl podepsat tento záznam. Dne 20. března 2005 Okresní soud v Zagatale nařídil, aby stěžovatel byl vzat do vazby v trvání tří měsíců počítaných od 18. března 2005. Během výslechu stěžovatel informoval vyšetřovatele, že se v jeho autě nacházel nůž, který by policie musela najít, pokud by prováděla ohledání auta řádným způsobem. Následně byla po stěžovatelově výslechu dne 25. března 2005 provedena nová prohlídka auta, při které byl nůž nalezen. V rozhodnutí ze dne 14. června 2005 vyšetřovatel policejní stanice v Zagatale odmítl zahájit vyšetřování špatného zacházení, na které stěžovatel poukazoval. Odmítnutí zahájení vyšetřování odůvodnil tím, že se stěžovatel pokusil během svého zadržení uprchnout, nacož policisté reagovali razantnějším zásahem, který však byl nezbytný a přiměřený situaci. V rozhodnutí dále uvedl, že procesněprávní předpisy umožňují způsobit zranění osobě, která spáchala trestný čin, pokud se v průběhu jejího zatýkání snaží uprchnout, a jelikož rozsah Layijovových zranění byl mnohem méně závažný než trestný čin, který spáchal, vyšetřování v souvislosti s jeho zraněním by mělo být odmítnuto. Ze stejného rozhodnutí je patrné, že stěžovatel byl testován na přítomnost narkotik v těle s negativním výsledkem. Stěžovatel byl obžalován dne 25. června 2005 pro (1) nedovolené držení omamných látek v množství nikoliv nezbytném pro osobní potřebu bez úmyslu distribuce, (2) nedovolený prodej nebo nedovolené držení omamných látek s úmyslem distribuce a (3) nezákonné držení zbraně.

*B) **Řízení před vnitrostátními soudy***

Dne 22. července 2005 byl stěžovatel soudem prvního stupně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let za spáchání všech trestných činů,

ze kterých ho vinila obžaloba, aniž by se soud vypořádal s námitkami stěžovatele ohledně toho, že důkazy svědčící proti němu byly policií uměle vykonstruované, že se policisté ze Zagataly mstí stěžovali kvůli předchozím hádkám, že policisté měli provést ohledání automobilu i osoby stěžovatele okamžitě po jeho zadržení a že došlo ke špatnému zacházení ze strany policistů vůči jeho osobě po jeho zatčení. Odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu nalézacího a věc nakonec posuzoval Nejvyšší soud, který dne 10. srpna 2006 rozhodnutí odvolacího soudu zrušil kvůli nejasnostem ohledně přípustnosti důkazů, které sloužily jako základ pro rozhodnutí o vině stěžovatele, dále proto, že soud nedokázal řádně určit den stěžovatelova zatčení, že nebylo řádně prošetřeno namítané špatné zacházení policistů vůči stěžovateli a také proto, že soud se řádně nevypořádal s tím, že ohledání automobilu a osoby stěžovatele nebylo provedeno okamžitě po jeho zadržení. Dne 22. prosince 2006 odvolací soud následně rozhodl o tom, že stěžovatel je vinen trestným činem držení narkotik v množství nikoliv nezbytném pro osobní potřebu bez úmyslu narkotika prodávat a zprostil stěžovatele zbytku obžaloby. Odvolací soud ve svém rozhodnutí uvedl, že výpovědi svědků N. V. a H. M. byly nekonsistentní, že nůž nalezený v automobilu nemůže být podřazen pod ustanovení trestního zákona, ve kterém byl upraven trestný čin nezákonného držení zbraně. Soud rovněž došel k závěru, že stěžovatel byl zadržen 17. března 2005, že byl jeden den nezákonně zadržován policií a že byl podroben špatnému zacházení ze strany policie. Ke stěžovatelem tvrzenému umělému vykonstruování důkazů se nevyjádřil a odsoudil stěžovatele k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let. Toto rozhodnutí potvrdil Nejvyšší soud dne 19. června 2007.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

32. Stěžovatel namítl před Evropským soudem pro lidská práva, že s ním bylo špatně zacházeno během zatčení a následném zadržení na policii a že národní autority se náležitě nevypořádaly s touto stěžovatelovou námitkou a náležitě neprošetřily jednání policistů vůči stěžovateli.

Přijatelnost

33. – 36. Ačkoliv vláda nevznesla námitku vztahující se k nepřípustnosti stížnosti stěžovatele a vzhledem k tomu, že národní soud již ve svém rozhodnutí deklaroval, že stěžovatel byl podroben špatnému zacházení, Soud považuje za nutné nejprve posoudit, zdali stěžovatel může být považován za oběť ve smyslu Úmluvy a ve vztahu k článku 3 Úmluvy. Soud opakuje, že rozhodnutí či určité opatření příznivé pro stěžovatele není v principu dostačující k tomu, aby stěžovatel nemohl být považován

za „oběť", pokud již národní autority neuznaly, že došlo k porušení Úmluvy a nepřiznaly stěžovateli přiměřenou kompenzaci (srov. *Amuur proti Francii*, č. 19776/92, rozsudek ze dne 25. června 1996, § 36; *Dalban proti Rumunsku*, č. 28114/95, rozsudek velkého senátu ze dne 28. září 1999, § 44). Kromě toho, v případech úmyslného špatného zacházení, porušení článku 3 Úmluvy nemůže být odčiněno pouhým poskytnutím kompenzace oběti, ale mělo by se zároveň konat efektivní vyšetřování takového jednání (srov. *Gäygen proti Německu*, č. 22978/05, rozsudek velkého senátu ze dne 1. června 2010, § 119). Soud poznamenává, že tato stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy a dále konstatuje, že není nepřijatelná z jakýchkoli jiných důvodů. Proto musí být prohlášena za přijatelnou.

a) K tvrzenému nelidskému a ponižujícímu zacházení ze strany policie vůči stěžovateli

Vyjádření stran

37. – 38. Vláda ve svém vyjádření uvedla, že stěžovatel nebyl podroben nelidskému nebo ponižujícímu zacházení, a argumentovala, že stěžovatel se pokusil uprchnout, a proto ho policisté museli „vtáhnout" zpět na policejní stanici. Vláda rovněž podotkla, že z lékařské zprávy ze dne 20. března 2005 vyplývá, že zranění na krku stěžovatele nebyla natolik vážná a nemohla mu způsobit ztrátu vědomí. Stěžovatel oponoval vyjádření vlády a uvedl, že byl policisty mlácen jak při zatýkaní, tak na policejní stanici, kde byl zadržován, a zdůraznil, že se nesnažil utéct, což dle jeho názoru dokládá i skutečnost, že v záznamu o jeho zatčení není žádná zmínka o jeho údajném pokusu o útěk.

Hodnocení Soudu

39. Soud opakuje, že článku 3 Úmluvy chrání jednu z nejdůležitějších hodnot demokratické společnosti. I v případě boje proti terorismu a organizovanému zločinu, Úmluva absolutně zakazuje mučení a nelidské a ponižující zacházení či trestání. Narozdíl od většiny jiných nejzásadnějších ustanovení Úmluvy a Protokolu č. 1 a 4, od článku 3 Úmluvy nelze odstoupit, a to ani v případě naléhavých situací ve smyslu článku 15 odst. 2 Úmluvy (srov. *Assenov a ostatní proti Bulharsku*, č. 24760/94, § 93, rozsudek ze dne 28. října 1998. § 93; *Selmouni proti Francii*, č. 25803/94, rozsudek velkého senátu ze dne 28. července 1999, § 95).

40. – 41. Špatné zacházení musí naplňovat alespoň minimální míru závažnosti, aby mohlo spadat pod článku 3 Úmluvy. Zhodnocení této minimální míry závažnosti záleží na všech okolnostech případu, jako doba trvání takového zacházení, fyzické a psychické následky a v určitých případech i pohlaví, věk a zdravotní stav oběti

(srov. *Irsko proti Spojenému království*, č. 5310/71, rozsudek ze dne 18. ledna 1978, § 162; *Kudla proti Polsku*, č. 30210/96, rozsudek velkého senátu ze dne 26. října 2000, § 91; *Peers proti Řecku*, č. 28524, rozsudek ze dne 19. dubna 2001, § 67). Soud považuje určité zacházení za nelidské tehdy, kdy je předem promyšlené, trvá alespoň několik hodin v kuse a jeho důsledkem je závažné zranění nebo fyzické či psychické utrpení. Zacházení je ponižující v případě, kdy vzbuzuje v oběti pocity strachu, utrpení nebo méněcennosti (srov. *Kudla*, cit. výše, § 92). Soud dále opakuje, že když je osoba v dobrém zdravotním stavu zadržena policií a při propuštění je její zdravotní stav horší z důvodu způsobených zranění, je stát povinen podat uspokojivé vysvětlení vzniku takových zranění. V opačném případě jde o porušení článku 3 Úmluvy (srov. *Tomasi proti Francii*, č. 12850/87, rozsudek ze dne 27. srpna 1992, § 108 – 111).

42. Soud připomíná, že z hodnocení důkazů musí být zjištěn skutkový stav, o kterém nejsou důvodné pochybnosti. Z důkazů by tedy mělo být možno dojít buď k závěrům, které nejsou zanedbatelné a zároveň jsou jasné a nerozporné, nebo ke shodným nevyvráceným předpokladům vedoucím ke zjištění skutkového stavu (srov. *Avsar proti Turecku*, č. 25657/94, rozsudek ze dne 10. července 2001, § 282). Soud si je vědom své subsidiární role a dbá zvýšené opatrnosti, aby nepřevzal roli soudu prvního stupně, není-li to s ohledem na okolnosti daného případu nevyhnutelné (srov. *McKerr proti Spojenému království*, č. 28883/95, rozsudek ze dne 4. dubna 2000). Nicméně Soud důkladně posoudí, zdali byl porušen článek 3 Úmluvy, a to i v případě, kdy již určité vyšetřování proběhlo na národní úrovni (srov. *Avsar proti Turecku*, cit. výše, § 283 – 284; *Muradova proti Ázerbajdžánu*, č. 22684/05, rozsudek ze dne 2. dubna 2009, § 99).

43. – 48. S ohledem na posuzovanou věc, Soud nevidí důvod, proč se odchylovat od závěrů, které učinil již národní soud v předchozím řízení. Soud považuje argumentaci stěžovatele, že byl dne 17. března 2005 podroben nelidskému nebo ponižujícímu zacházení, za přesvědčivou. Soud zdůrazňuje, že z lékařské zprávy ze dne 20. března 2005 vyplývá, že modřina na stěžovatelově krku byla způsobena tupým předmětem dne 17. března 2005 a nemůže se ztotožnit s argumentem předloženým vládou, že toto zranění stěžovateli způsobili policisté v okamžiku, kdy se pokusil uprchnout, tak, že ho „vtáhli" zpět na policejní stanici. Nelze tedy přistoupit na argumenty vlády, že síla užitá vůči stěžovateli byla ospravedlnitelná a přiměřená. V této souvislosti je třeba podotknout, že v protokolu o zatčení stěžovatele ani v protokolu o prohlídce není žádný náznak toho, že se stěžovatel pokusil uprchnout nebo že by se policii bránil při jeho zatýkání. Navíc, nikde nebylo uvedeno, že by užil proti policistům násilí nebo že by pro ně během zatýkání nebo po něm představoval hrozbu, která by vyžadovala použití síly. Soud nemůže přehlédnout ani fakt, že vláda neposkytla na výslovnou žádost soudu kopii videonahrávky prohlídky osoby

stěžovatele, ačkoliv existence této nahrávky je nesporná, neboť vyplývá z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu ze dne 22. prosince 2006. Co se týče závažnosti jednání spočívajícího ve špatném zacházení, Soud má za to, že přestože zranění, která žalobce utrpěl, nevyžadovala naléhavý lékařský zákrok, musela mu způsobit silnou fyzickou bolest a utrpení. Špatné zacházení a jeho následky mu rovněž musely způsobit značné psychické utrpení, snižující jeho lidskou důstojnost. Za těchto okolností Soud konstatuje, že stěžovatelem namítané špatné zacházení bylo dostatečně závažné, aby dosáhlo minimální úrovně závažnosti potřebné k tomu, aby spadalo do oblasti působnosti článku 3 Úmluvy a bylo považováno za nelidské a ponižující zacházení. Došlo tedy k porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní části.

b) K tvrzenému pochybení spočívajícímu v neprovedení účinného vyšetřování

51. – 53. V případě, že osoba vznese námitku, že byla ze strany policie podrobena nelidskému nebo ponižujícímu zacházení dle článku 3 Úmluvy, znamená to rovněž, že by taková námitka měla být řádně a oficiálně vyšetřena státem, neboť to patří mezi jeho obecné povinnosti na základě článku 1 Úmluvy. Takové vyšetřování by mělo vést k identifikaci a potrestání těch, kteří jsou za nelidské nebo ponižující zacházení odpovědní. V opačném případě by obecný zákaz mučení a nelidského a ponižujícího zacházení, přes svou zásadní důležitost, byl v praxi neúčinný a bylo by tak možné, aby zástupci státu v některých případech beztrestně zneužívali práva těch, které mají ve své moci (srov. *Assenov a ostatní proti Bulharsku*, cit. výše, § 102; *Labita proti Itálii*, č. 26772/95, rozsudek velkého senátu ze dne 6. dubna 2000, § 131). Aby bylo takové vyšetřování efektivní, ti, kteří ho provádějí, musí být nestranní a nezávislí, a to jak z pohledu práva, tak i praxe. To znamená, že mezi vyšetřovateli a vyšetřovanými nesmí být nejenom hierarchické či institucionální propojení, ale i nezávislost z praktického hlediska (srov. *Boicenco proti Moldávii*, č. 41088, rozsudek ze dne 11. července 2006, § 121; *Kolevi proti Bulharsku*, č. 1108/02, rozsudek ze dne 5. listopadu 2009, § 193; *Oleksiy Mykhaylovych Zakharkin proti Ukrajině*, č. 1727/04, rozsudek ze dne 24. června 2010, § 66). Vyšetřování nelidského nebo ponižujícího zacházení musí být důkladné. Státní orgány se tedy musí vždy skutečně pokusit zjistit, co se přesně stalo, a nezakládat své závěry na uspěchaných či nesprávných zjištěních (srov. *Assenov a ostatní proti Bulharsku*, cit. výše, § 103 a násl.). Musí provést všechny nezbytné a dostupné kroky, kterými zajistí důkazy důležité pro zjištění, co se odehrálo, včetně výpovědí očitých svědků a forenzních důkazů (srov. *Tanrikulu proti Turecku*, č. 23763/94, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 1999, § 104). Jakýkoli nedostatek spočívající v tom, že nebude zjištěna příčina zranění nebo totožnost odpovědných osob, představují riziko porušení této zásady (srov. *Bati a ostatní proti Turecku*, č. 33097/96 a 57834/00, rozsudek ze dne 3. června 2004, § 134).

54. – 56. V posuzovaném případě již odvolací soud uznal ve svém rozsudku ze dne 22. prosince 2006, že stěžovatel byl podroben nelidskému a ponižujícímu zacházení, nicméně vláda neuvedla žádný argument, kterým by odůvodnila skutečnost, že žádné vyšetřování tohoto jednání policie nebylo zahájeno. Stížností stěžovatele na zacházení vůči jeho osobě se zabýval pouze vyšetřovatel pracující na té samé policejní stanici, na které k nelidskému a ponižujícímu zacházení vůči stěžovateli došlo. Takové vyšetření věci nemůže být považováno za nezávislé (srov. *Najafli proti Ázerbajdžánu*, č. 2594/07, rozsudek ze dne 2. října 2012, § 52). Vzhledem k výše uvedenému Soud dospěl k závěru, že nedošlo k nezávislému vyšetření stížností stěžovatele na nelidské a ponižující zacházení ze strany policie. I v tomto ohledu došlo k porušení článku 3 Úmluvy v jeho procesní části.

II. K tvrzenému porušení článku 6 Úmluvy

57. Stěžovatel namítal, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces, protože jeho odsouzení bylo založeno na nezákonně podstrčených důkazech.

(...)

Hodnocení Soudu

62. - 64. Soud připomíná, že jeho úkolem je dohlížet na dodržování závazků, ke kterým se členské státy zavázaly. Jeho úkolem však není zabývat se skutkovými tvrzenými nebo právními pochybeními ze strany vnitrostátního soudu, pokud nejsou natolik závažná, že by mohla zasahovat do práv a svobod zaručených Úmluvou (viz *Schenk proti Švýcarsku*, č. 10862/84, rozsudek ze dne 12. července 1988, § 45). Úkolem Soudu tedy v zásadě není určit, zda jednotlivé druhy důkazů – např. důkazy získané z hlediska vnitrostátního práva nezákonně – mohou být přípustné, nebo dokonce, zda byl stěžovatel vinný nebo ne. Otázkou, která musí být zodpovězena, je, zda řízení jako celek, včetně způsobu, jakým byly důkazy získány, bylo spravedlivé (viz, mimo jiné, *Khan proti Spojenému Království*, č. 35394/97, rozsudek ze dne 12. května 2000, § 34; *Allan proti Spojenému Království*, č. 48539/99, rozsudek ze dne 5. listopadu 2002, § 42). Při zjišťování, zda řízení jako celek bylo spravedlivé, je třeba také zohlednit, zda bylo respektováno právo na obhajobu. Zejména je třeba zkoumat, zda měl stěžovatel možnost zpochybnit věrohodnost důkazů a napadnout jejich použití v trestním řízení. Kromě toho je třeba vzít v úvahu kvalitu důkazů, včetně otázky, zda okolnosti jejich získání vzbuzují pochybnosti o jejich spolehlivosti nebo přesnosti (viz *Khan*, cit. výše, § 35 a 37, *Allan*, cit. výše, § 43). V případě pochybností o věrohodnosti důkazů, nabývá existence spravedlivého procesu při zkoumání přípustnosti důkazů ještě větší důležitosti (viz *Allan*, cit. výše, § 47; *Bykov proti Rusku*, č. 4378/02, rozhodnutí velkého senátu ze dne 10. března 2009, § 95).

65. Soud připomíná, že přestože primárním účelem článku 6 Úmluvy, pokud jde o trestní řízení, je zajistit spravedlivý proces před „soudem" způsobilým rozhodnout o oprávněnosti „jakéhokoli trestního obvinění", neznamená to, že se tento článek neuplatní v přípravném řízení. Článek 6 tak může být aplikován i na přípravné řízení, pokud je spravedlivý proces vážně ohrožen pochybením, ke kterému došlo v přípravném řízení (viz *Salduz proti Turecku*, č. 36391/02, rozhodnutí velkého senátu ze dne 27. listopadu 2008, § 50).

67. – 68. Za těchto okolností Soud nejprve přezkoumá kvalitu důkazů, včetně otázky, zda okolnosti, za kterých byly získány, vzbuzují pochybnosti o jejich spolehlivosti nebo přesnosti, a následně posoudí, zda byla stěžovateli dána možnost zpochybnit věrohodnost důkazů a napadnout jejich použití ve vnitrostátním řízení (viz *Bykov*, cit. výše, § 90; *Lisica proti Chorvatsku*, č. 20100/06, rozsudek ze dne 25. února 2010, § 51 – 54). Pokud jde o první otázku, Soud uvádí, že je v daném případě řada závažných nedostatků.

69. – 70. Soud v první řadě poznamenává, že je mezi stranami nesporné, že prohlídka stěžovatele a jeho auta nebyla provedena bezprostředně při jeho zatčení, ale až na policejní stanici. Mezi zatčením a prohlídkou stěžovatele a jeho automobilu uběhlo asi 30 minut, což vyvolává legitimní obavy z možného podstrčení důkazů, neboť stěžovatel byl po celou tu dobu pod naprostou kontrolou policie. Jak již bylo uvedeno výše, videonahrávka prohlídky stěžovatele nebyla vládou poskytnuta. V projednávané věci nic nenasvědčuje tomu, že by existovaly nějaké zvláštní okolnosti, které by znemožňovaly provedení prohlídky bezprostředně po zadržení stěžovatele. Navíc není jasné, proč byl stěžovatel převezen na policejní stanici v Zagatale, které je asi o 25 minut cesty vzdálenější než policejní stanice v Balakanu.

71. – 72. Soud v posuzovaném případě již konstatoval, že se stěžovatelem bylo ze strany policie špatně zacházeno v průběhu jeho zatýkání a ve vazbě dne 17. března 2005, tedy když byl prohledáván policí a byly nalezeny omamné látky představující podstrčený důkaz proti němu. Dále je třeba podotknout, že, jak bylo následně potvrzeno vnitrostátními soudy, stěžovatelovo zatčení nebylo zdokumentováno dne 17. března 2005 a že byl po dobu jednoho dne nezákonně zadržován na policejní stanici.

73. – 75. K možnosti stěžovatele rozporovat autenticitu důkazů jako druhé otázky, Soud připomíná, že stěžovatel v rámci své obhajoby uplatňoval v průběhu celého trestního řízení námitku týkající se věrohodnosti důkazů. S touto námitkou se národní soudy řádně nevypořádaly, respektive se k ní nevyjádřily. Odvolací soud ve svém rozhodnutí z 22. prosince 2006 vyloučil použití výpovědi svědků N. V. a H. M., ale k použitelnosti důkazů získaných dne 17. března 2005 se nevyjádřil, ačkoliv to bylo výslovně požadováno Nejvyšším soudem. Vnitrostátními soudy ani vládou

nebylo nijak odůvodněno, proč stěžovatelovy námitky, týkající se věrohodnosti důkazů, a jejich použití proti němu ve vnitrostátním řízení nebyly vnitrostátními soudy posouzeny, když jej soudy na základě těchto důkazů odsoudily. Soud proto dospěl k závěru, že stěžovateli nebyla dána možnost rozporovat věrohodnost důkazů a brojit proti jejich užití v trestním řízení, jelikož jeho námitky nebyly národními soudy posouzeny, aniž by uvedly jakékoliv odůvodnění.

76. – 77. Vzhledem k tomu, že hmotné důkazy nalezené u stěžovatelovy osoby a v jeho autě byly jediným důkazem, na němž bylo založeno stěžovatelovo konečné odsouzení, Soud uvádí, že výše uvedené skutečnosti jsou dostatečné k tomu, aby Soud dospěl k závěru, že způsob, jakým byly tyto hmotné důkazy použité u soudu proti stěžovateli získány, a selhání vnitrostátních soudů spočívající v tom, že se nevypořádaly s jeho námitkami a nijak neodůvodnily závěry týkající se věrohodnosti těchto důkazů a jejich použití proti němu, učinily řízení jako celek nespravedlivým. Došlo tedy k porušení článku 6 Úmluvy.

III. K tvrzenému porušení článku 5 a článku 14 ve spojení s články 3, 5 a 6 Úmluvy

78. Stěžovatel namítal, že byl dne 17. března 2005 nezákonně zatčen a držen ve vazbě bez jakéhokoliv právního základu nebo úředního záznamu o zatčení po dobu jednoho dne. Stěžovatel dále namítal, že jej policie diskriminovala, aniž by uvedla jakýkoli diskriminační důvod.

79. Soud k tomuto uvádí, že stěžovatel nepodal opravný prostředek proti rozhodnutí o vazbě ze dne 20. března 2005 a i v případě, kdy by nebyl žádný opravný prostředek přípustný, nebyla dodržena šestiměsíční lhůta dle článku 35 odst. 1 Úmluvy. Tato část stížnosti je shledána jako nepřijatelná a Soud ji proto dle článku 35 odst. 3 písm. a), odst. 4 Úmluvy odmítá.

IV. K použití čl. 41 Úmluvy

Újma

81. Stěžovatel požadoval částku 10 000 EUR z titulu náhrady nemajetkové újmy.

82. Vláda se k požadavku stěžovatele nevyjádřila.

83. Soud konstatuje, že stěžovatel utrpěl nemajetkovou újmu, která nemůže být kompenzována pouhým konstatováním porušení Úmluvy, zadostiučinění by proto

mělo být přiznáno. Soud na základě spravedlnosti, jak to vyžaduje článek 41 Úmluvy, přiznává stěžovateli částku 10 000 EUR a případnou částku daně.

84. Soud připomíná, že v případě, že byl žadatel odsouzen navzdory možnému porušení jeho práv zaručených v článku 6 Úmluvy, mělo by mu být, jak je to jen možné, navráceno postavení, ve kterém by byl v případě, že by požadavky tohoto ustanovení nebyly přehlíženy (viz *Piersack proti Belgii*, č. 8692/79, rozsudek ze dne 26. října 1984, § 12). Jak bylo uvedeno výše, trestní řízení v posuzovaném případě nebylo v souladu se zásadou spravedlnosti. Za těchto okolností by nejvhodnější formou nápravy byla obnova procesu, aby bylo zaručeno, že bude proces veden v souladu s požadavky článku 6 Úmluvy (viz přiměřeně *Somogyi proti Itálii*, č. 67972/01, rozsudek ze dne 18. května 2004, § 86; *Shulepov proti Rusku*, č. 15435/03, rozsudek ze dne 26. června 2008, § 46; *Abbasov proti Ázerbajdžánu*, č. 24271/05, rozsudek ze dne 17. ledna 2008, § 41 a 42; *Maksimov proti Ázerbajdžánu*, č. 38228/05, rozsudek ze dne 8. října 2009, § 46). V této souvislosti Soud konstatuje, že trestní řád republiky Ázerbajdžán upravuje přezkum vnitrostátních trestních řízení Plénem Nejvyššího soudu a postoupení případu k přezkoumání, pokud Soud shledá, že došlo k porušení Úmluvy.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Prohlašuje stížnost podle článku 3 a 6 Úmluvy za přijatelnou a ve zbývající části stížnosti za nepřijatelnou;
2. Rozhoduje, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy, pokud jde o špatné zacházení ze strany policie;
3. Rozhoduje, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy, pokud jde o nedostatečné prošetření stěžovatelem namítaného špatného zacházení;
4. Rozhoduje, že došlo k porušení článku 6 Úmluvy;
5. Rozhoduje

a) že žalovaný stát má stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, následující částky, které převede do Ázerbajdžánských manatů podle kurzu platného k datu úhrady:

(i) 10 000 EUR (deset tisíc eur) a případnou částku daně;

(ii) 2050 EUR (dva tisíce padesát eur) a případnou částku daně;

b) že od uplynutí výše uvedené lhůty tří měsíců až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;

6. Odmítá ve zbytku návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

(Zpracovali JUDr. Antonín Draštík a JUDr. Adrian Matúš)

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
ČTVRTÁ SEKCE
15. dubna 2014
VĚC DJUNDIKS
(rozsudek ve věci Djundiks proti Lotyšsku, stížnost č. 14920/05)

Dotčený článek Úmluvy:
článek 3, článek 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy

Odkazy na českou právní úpravu:
články 7 a 8 Listiny základních práv a svobod
§ 1, § 13 odst. 1 a § 31a odst. 1 a 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
§ 16 a 17 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami

Klíčová slova:
Účinné vyšetřování – nelidské zacházení – právo na svobodu a bezpečnost – zákonné zatčení či zadržení – alkohol – podmínky přijatelnosti – vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků – spravedlivé zadostiučinění

K odpovědnosti státu za poškození zdraví zadržené osoby a k rozložení důkazního břemene

Autorský komentář:
V judikatuře Nejvyššího soudu dosud chybí rozhodnutí zabývající se problematikou náhrady škody a nemajetkové újmy v důsledku poškození zdraví, ke kterému mělo dojít během zadržení poškozeného Policií ČR. Přínos předkládaného rozhodnutí ESLP je proto v tom, že vysvětluje povinnosti státu na poli článku 3 Úmluvy, zejména povinnost zdokumentovat zdravotní stav zadrženého v době jeho zadržení a v případě, že dojde k poškození jeho zdraví v průběhu zadržení, povinnost věrohodně vysvětlit, jak k tomu došlo. Projeví se zde proto princip obráceného důkazního břemene, kdy to není poškozený, kdo musí prokázat, že mu škoda na zdraví byla způsobena policií, ale je věcí státu, aby prokázal, že k poškození zdraví poškozeného došlo již před zadržením, popř. že k němu sice došlo v průběhu zadržení, ale poškozený si je způsobil sám, nebo mu bylo způsobeno legálním a proporcionálním zásahem ze strany orgánů státu. Vedle toho shrnuje rozhodnutí judikaturu ESLP v otázce legálnosti zadržení opilé osoby na záchytné stanici, která rovněž nebyla dosud v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena.

(JUDr. Pavel Simon)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel byl 19. srpna 2003 zadržen obecní policií. Okolnosti zadržení jsou mezi stranami sporné.

Podle vlády byla záchranná a požární služba dne 19. srpna 2003 ve 20 hodin telefonicky informována o muži, který leží na zemi blízko bytového domu. Hlídka policie města Liepāja dorazila na udanou adresu a objevila stěžovatele uvnitř budovy ležícího obličejem dolů na schodech. Zdál se být ve stavu těžké opilosti, nebyl schopný komunikovat ani se identifikovat, nebyl schopen pohybu a měl modřiny a odřeniny na obličeji. Policisté stěžovatele odnesli za nohy a ruce do policejního vozu a odvezli ho na policejní stanici. Tam byla zdravotníkem jeho zranění na obličeji ošetřena a zaznamenána. Policisté poté stěžovatele odnesli do pokoje protialkoholní záchytné stanice („sobering-up room") a položili ho na postel. Později v noci si stěžovatel stěžoval na bolest v levé noze. Zdravotník zavolal sanitku a stěžovatel byl převezen do nemocnice.

Stěžovatel s verzí vlády nesouhlasil. Podle své verze událostí seděl stěžovatel dne 19. srpna 2003 mezi šestou a sedmou hodinou večer s lahví piva v ruce na lavičce u bytového domu, ve kterém bydlel. Když se objevila obecní policie, dva policisté k němu přistoupili s tím, že jej vezmou na policejní stanici. Policisté stěžovatele neinformovali o důvodech zadržení. Do policejního vozu stěžovatel nastoupil sám. Na policejní stanici byl ve 20 hodin a 55 minut vyhotoven protokol o zadržení. Na stanici byl stěžovatel rovněž krátce vyšetřen, aby byl zjištěn jeho zdravotní stav a stupeň opilosti. Po vyšetření policista vyzval stěžovatele, aby okamžitě vstal. Stěžovatel mu odpověděl, že je schopný vstát sám, ale pomalu. Jiný policista stěžovateli nařídil, aby udělal, co se po něm chce, chytil stěžovatele za ramena a přitlačil ho ke zdi. Stěžovatelovo levé oko bylo při tom zraněno tak, že později muselo být sešito několika stehy. Policista pak stěžovatele chytil za oblečení a táhl ho po zemi dolů po schodech na záchytku. Stěžovatel byl po operaci pravé nohy, proto se snažil přetočit na levou stranu, aby pravou nohu ušetřil. Když byl stěžovatel tažen dolů ze schodů, ucítil ostrou bolest v levé noze a začal křičet. Policista nezastavil, odtáhl ho až do cely a nechal jej tam. Stěžovatel se nemohl hýbat.

Po nějaké době vstoupily do jeho cely tři osoby, sundaly mu kalhoty, při čemž mu způsobily další bolest, a injekčně mu aplikovaly nějaké látky. Jiný policista poté po stěžovateli požadoval podepsání dalšího protokolu, stěžovatel odmítl s tím, že již jeden protokol podepsal. Kolem páté hodiny ranní přijela sanitka a odvezla stěžovatele do nemocnice.

Podle záznamů záchranné služby dorazila sanitka k policejní stanici v 5 hodin a 13 minut. Stěžovatel měl zraněnou levou kyčel a hlavu, měl modřiny na obličeji a na spodní části těla a byl opilý. Sanitka stěžovatele odvezla do nemocnice, kde mu bylo naměřeno 0.25 promile alkoholu v krvi. Po vyšetření rentgenem byla stěžovateli diagnostikována zlomenina levé kyčle. Dne 22. srpna 2003 byl stěžovatel operován.

Dne 2. září 2003 obdržel stěžovatel výpis ze své zdravotní dokumentace, výpis neobsahoval žádný záznam stěžovatelova vlastního popisu okolností zranění.

V září 2003 podal stěžovatel stížnost k státnímu zástupci. Znalec přezkoumal zdravotnickou dokumentaci stěžovatele a dospěl k závěru, že stěžovatel utrpěl zlomeninu levé kyčle, což znalec vyhodnotil jako středně těžké zranění, které mohlo být způsobeno úderem tupého předmětu nebo nárazem na takový předmět. Policie rozhodla, že trestní řízení nebude zahájeno.

Stěžovatel podal v říjnu 2003 další stížnost, ve které uvedl, že byl dvěma svědky viděn, jak sám nastupuje do policejního vozu. Státní zástupce v listopadu 2003 zrušil první rozhodnutí policie, neboť k okolnostem případu nebyl vyslýchán stěžovatel, sousedé, osoba, která zavolala záchrannou a požární službu, svědci identifikovaní stěžovatelem ani personál sanitky. I po dalším vyšetřování však policie v listopadu 2003 znovu odmítla zahájit trestní řízení. Ve druhém rozhodnutí policie mj. uvedla, že nebylo možné identifikovat přímé svědky, kteří by poskytli objektivní informace o zadržení stěžovatele. Policie uzavřela, že stěžovatel „mohl utrpět" zranění tím, že spadl na schodech bytového domu. Nebylo shledáno, že by policisté překročili svou pravomoc, že by proti stěžovateli bylo užito nepřiměřené síly nebo že by mu byla zranění způsobena na policejní stanici. Stížnost stěžovatele proti druhému rozhodnutí policie byla zamítnuta státním zástupcem a posléze dvěma výše postavenými státními zástupci i úřadem nejvyššího státního zástupce.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K tvrzenému porušení článků 3 a 13 Úmluvy

42. Stěžovatel tvrdil, že s ním policisté po jeho zadržení špatně zacházeli. Uvedl, že vyšetřování jeho stížnosti vnitrostátními orgány nebylo efektivní, nezávislé a důkladné. Došlo podle něj k porušení článků 3 a 13, Úmluvy, které znějí:

Článek 3 (Zákaz mučení)

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu."

Článek 13 (Právo na účinné opravné prostředky)

„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností."

B. K odůvodněnosti

1. K tvrzenému špatnému zacházení a jeho prošetření

(b) Hodnocení soudu

50. Soud připomíná, že principy aplikovatelné při tvrzeném špatném zacházení ve vazbě nebo při jiném zadržení ze strany policie a povinnost státu vyšetřit takové tvrzené špatné zacházení popsal v případech vedených proti Lotyšsku mnohokrát (viz *Vovruško proti Lotyšsku*, č. 11065/02, rozsudek ze dne 11. prosince 2012, § 41 až 43; *Timofejevi proti Lotyšsku*, č. 45393/04, rozsudek ze dne 11. prosince 2012, § 92 – 95; *Sorokins a Sorokina proti Lotyšsku*, č. 45476/04, rozsudek ze dne 28. května 2013, § 95; *Holodenko proti Lotyšsku*, č. 17215/07, rozsudek ze dne 2. července 2013 § 64; *Grimailovs*, cit. výše, § 100 – 106).

51. V nyní posuzovaném případě považuje Soud za politováníhodné, že stěžovatel nebyl podroben komplexní lékařské prohlídce před tím, než byl zadržen na policejní stanici v Liepāja. Taková prohlídka by byla na místě, zejména s ohledem na tvrzení vlády, že stěžovatel upadl na schodech a nebyl schopný komunikace a samostatné chůze. Zpráva z prohlídky by mohla objasnit rozsah zranění, která stěžovatel utrpěl před svým zadržením.

52. Navíc v případech, jako je tento, je tím spíše důležité, aby byl před umístěním do policejní vazby zadržená osoba vyšetřena lékařem. To by nejen zaručilo, že osoba je způsobilá k umístění do policejní vazby (viz, *mutatis mutandis, Jasinskis proti Lotyšsku*, stížnost č. 45744/08, rozsudek ze dne 21. prosince 2010, § 66), ale rovněž by to umožnilo žalovanému státu zbavit se povinnosti prokázat přijatelné věrohodné vysvětlení uvedených zranění. V této souvislosti Soud poznamenává, že lékařské vyšetření je důležitá pojistka proti špatnému zacházení se zadrženou osobou, která by měla být uplatněna na samém počátku omezení svobody, bez ohledu na to, jak je upraveno dotčeným právním řádem (viz, *mutatis mutandis, Türkan proti Turecku*, č. 33086/04, rozsudek ze dne 18. září 2008, § 24).

53. Soud nemůže akceptovat tvrzení vlády, že stěžovatelův zdravotní stav při jeho zadržení nevyžadoval komplexní lékařskou prohlídku, když zde nebyl důvod „předpokládat jakákoliv skrytá zranění ..., neboť stěžovatel si na svůj zdravotní stav nestěžoval", neboť tím by bylo jednoznačně obráceno důkazní břemeno. Soud již uvedl, že pokud vnitrostátní orgány neprovedou lékařskou prohlídku před umístěním stěžovatele do vazby, nemůže se vláda na svou obranu dovolávat neprovedení prohlídky a tvrdit, že posuzovaná zranění předcházela zadržení stěžovatele policií (viz *Türkan*, cit. výše, § 43).

54. V této souvislosti není bez významu, že podle vlády byl stěžovatel při zadržení neschopen komunikace a samostatné chůze. Pokud byl stěžovatel skutečně nesen na policejní stanici ne zcela při vědomí poté, co spadl na schodech mimo

prostory policejní stanice, je z výše uvedené judikatury patrné, že policejní orgány byly povinny vyžádat si lékařské stanovisko, než jej zadržely na stanici, nebo měly bez zbytečného odkladu zavolat sanitku. Soud již v podobném kontextu rozhodl, že zadržení osoby je tak závažné opatření, že je ospravedlněno pouze tam, kde jiná, méně závažná, opatření byla zvážena a shledána nedostatečnými k zajištění soukromého nebo veřejného zájmu, který může vyžadovat zadržení příslušné osoby (viz *Witold Litwa proti Polsku*, č. 26629/95, rozsudek ze dne 4. dubna 2000, § 78).

55. Soud dále poznamenává, že 19. srpna 2003 při přijetí stěžovatele na policejní stanici byly po vizuální prohlídce zaznamenány jen modřiny na obličeji stěžovatele a zranění jeho levého obočí. Lékařská zpráva záchranné služby, vypracovaná asi o osm hodin později, odhalila více zranění na těle stěžovatele – na jeho levé kyčli a na hlavě; rovněž byly zaznamenány další modřiny na dolní části jeho těla. Navíc dvě medicínsko-právní zprávy potvrdily tato zranění, byť opožděně, a to zejména zranění stěžovatelovy kyčle a modřiny na dolní části těla. Podle názoru Soudu zjištění obsažená v uvedených zprávách, a sice že zranění stěžovatele mohla být utrpěna v důsledku nárazu do tupého předmětu, odpovídají tvrzení stěžovatele, že byl tažen dolů po schodech policejní stanice po levé straně svého těla. Tato zjištění jsou natolik závažná, že mohou být považována za špatné zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy (viz *Ribitsch proti Rakousku*, rozsudek ze dne 4. prosince 1995, § 13 a 39, série A č. 336).

56. Musí být proto posouzeno, zda vláda poskytla věrohodné vysvětlení toho, čím byla způsobena tato další zranění stěžovatele – zranění kyčle a modřiny na dolní části jeho těla – a zda vláda předložila důkazy zpochybňující věrohodnost tvrzení stěžovatele.

57. Soud znovu zdůrazňuje, že pokud jde o osobu zbavenou svobody, využití síly, pokud nebylo zcela nezbytné s ohledem na chování této osoby, je zásahem do lidské důstojnosti a je principiálně porušením práva uvedeného v článku 3 (viz *Ribitsch*, cit. výše, § 38). Použití síly v souvislosti se zadržením osoby, i pokud vede ke zranění, nemusí být porušením článku 3, zejména v případech, kdy je použití síly důsledkem stěžovatelova chování (viz *Berliński proti Polsku*, č. 27715/95 a 30209/96, rozsudek ze dne 20. června 2002, § 64). Při aplikování těchto principů rozhodl Soud ve věci *Holodenko*, že použití síly proti stěžovateli nebylo přiměřené vzhledem k závažnosti zranění stěžovatele a k jeho chování (viz *Holodenko*, cit. výše, § 70). Ve věci *Igars* však Soud rozhodl, že stěžovatel nevznesl hájitelné tvrzení („arguable claim"), že s ním bylo zacházeno špatně, jak tvrdil (viz *Igars proti Lotyšsku*, č. 11682/03, rozsudek ze dne 5. února 2013, § 72). V některých dalších případech Soud nemohl na základě předložených důkazů stanovit, jestli použití síly proti stěžovateli bylo zcela nezbytné a přiměřené okolnostem (viz *Sapožkovs proti Lotyšsku*, č. 8550/03, rozsudek ze dne 11. února

2014, § 66, dosud není konečné), zda zranění stěžovatele při zadržení byla způsobena jak tvrzeno (viz *Grimailovs*, cit. výše, § 109), zda bylo se stěžovatelem špatně zacházeno v den jeho zatčení nebo zda se státní orgány uchýlily k fyzickému násilí, které nebylo zcela nezbytné vzhledem k chování stěžovatele (srov. *Timofejevi*, cit. výše, § 81).

58. V nyní posuzovaném případě Soud nesouhlasí s námitkou vlády, že podání stížnosti až dne 16. září 2003 snižuje důvěryhodnost tvrzení stěžovatele o špatném zacházení. Soud souhlasí se stěžovatelem, že jeho stížnost nemůže být považována za bezdůvodně opožděnou, když ji podal do pěti dnů od svého propuštění z nemocnice. Není ani možno říct, že věrohodnost tvrzení stěžovatele snižuje skutečnost, že stěžovatel nevznášel stížnosti v nemocnici, nebo když opouštěl policejní stanici. Je nesporné, že stěžovatel trpěl na policejní stanici velkými bolestmi a že musela být zavolána sanitka, aby jej odvezla do nemocnice. Podle Soudu je nepředstavitelné chtít za takových okolností po stěžovateli, aby vznesl stížnost před tím, než byl z policejní stanice odvezen do nemocnice, tím méně, když se jeho stížnost vztahovala k událostem, které se měly stát právě na oné policejní stanici.

59. Vzhledem k tomu, že státní orgány jsou odpovědné za zranění způsobená zadrženým osobám pod jejich dohledem, a při absenci jakéhokoliv přesvědčivého vysvětlení původu zranění zaznamenaných ve třech výše zmíněných lékařských zprávách, Soud uzavřel, že vláda neposkytla věrohodné vysvětlení toho, čím byly způsobeny stěžovatelovo poranění kyčle a modřiny na dolní části těla. Dospěl proto k závěru, že předmětná fyzická zranění byla důsledkem zacházení, za které nese odpovědnost vláda. Došlo tedy k hmotněprávnímu porušení článku 3.

60. Co se týče efektivity vyšetřování, Soud zjistil, že mezi stranami není sporné, že stát měl podle článku 3 Úmluvy procesní závazek provést účinné vyšetřování okolností, za kterých byl stěžovatel zadržen.

61. Soud poznamenává, že státní orgány vyšetřovaly tvrzení stěžovatele. Nedospěl však k závěru, že by toto vyšetřování bylo dostatečně důkladné a efektivní, aby naplnilo požadavky článku 3 Úmluvy.

63. Soud podotýká, že vláda uznala, že prvotní vyšetřování, provedené policií města Liepāja bylo nedostatečné. Policie pouze nařídila znalci, aby přezkoumal lékařské zprávy týkající se stěžovatele. Uvedený znalec nevyšetřil stěžovatele osobně (pro příklady podobných nedostatků ve vyšetřování srov. *Vovruško*, cit. výše, § 49, *Grimailovs*, cit. výše, § 115).

64. Soud poznamenává, že při dalším vyšetřování věci nařídila policie města Liepāja další medicínsko-právní přezkoumání, získala informace od záchranné a požární služby a vyslechla některé ze stěžovatelových sousedů, V. S. a lékaře z nemocnice. Ve spisovém materiálu však nejsou informace o tom, že by byl v této fázi vyšetřování vyslechnut sám stěžovatel nebo policisté. Nebyl proveden ani křížový výslech, který by eliminoval nesrovnalosti v tvrzeních o tom, za jakých okolností stěžovatel utrpěl zranění. Nebyl učiněn pokus zhodnotit protichůdné důkazy. Soud má za to, že se policie města Liepāja do značné míry spolehla na údaje, které byly uvedeny v interní zprávě obecní policie, a plně akceptovala, že zranění stěžovatel „mohl utrpět" před svým zadržením, aniž by vyšetřila nesrovnalosti mezi lékařskou zprávou vyhotovenou při přijetí stěžovatele na policejní stanici a lékařskou zprávou záchranné služby vyhotovenou asi o osm hodin později. Toto zjištění postačuje k tomu, aby zpochybnilo efektivitu vyšetřování policie města Liepāja.

65. Zbývá zjistit, zda výše zmíněné nedostatky mohly být do určité míry vyváženy efektivním dozorem nad vyšetřováním (viz *Vovruško*, cit. výše, § 51, a *Grimailovs*, cit. výše, § 114).

66. Ze spisového materiálu vyplývá, že dozorující státní zástupkyně vyslýchala stěžovatelova známého V. S. a že výše postavený státní zástupce z úřadu nejvyššího státního zástupce získal další vyjádření dotčených policistů. Závěry dosažené státními zástupci se však shodují se závěry učiněnými policií v tom, že stěžovatel zranění „mohl utrpět" dříve. Takový závěr, který neosvětlil nesrovnalosti ohledně zranění stěžovatele, jak byly zaznamenány před a po zadržení, není dostatečný. Soud opakuje, že spočívá na vnitrostátních orgánech, aby poskytly věrohodné vysvětlení pro jakékoliv zranění, které je zdokumentováno při propuštění stěžovatele ze zadržení, když nebylo zdokumentováno při přijetí stěžovatele (viz *Türkan*, cit. výše, § 42).

67. Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány nevzaly během vyšetřování v úvahu význam neprovedení řádné lékařské prohlídky při zadržení stěžovatele ani to, jaké důsledky mělo neprovedení této prohlídky z hlediska povinností policistů podle vnitrostátního práva a Úmluvy.

68. Mimoto, ani policie města Liepāja ani dozorující nebo výše postavení státní zástupci nevěnovali pozornost rozporu ve vyjádření policisty, dle kterého stěžovatel nebyl schopen se při vstupu na policejní stanici identifikovat. Podle zprávy o zadržení byl stěžovatel zadržen ve 20 hodin 55 minut. Jen asi o tři hodiny později byl schopen se identifikovat a stěžoval si na bolest nohy. Nebyly podniknuty žádné kroky za účelem zjištění toho, co se stalo mezi půlnocí, kdy si stěžovatel stěžoval na bolest, a pátou hodinou ranní, kdy zdravotník zavolal sanitku.

69. Výše zmíněné okolnosti postačují k tomu, aby Soud uzavřel, že vnitrostátní orgány nezajistily efektivní vyšetření stěžovatelových tvrzení o špatném zacházení

ze strany obecní policie. Z toho důvodu bylo shledáno rovněž porušení článku 3 Úmluvy v jeho procesní části.

2. Účinný právní prostředek nápravy

73. Soud uzavřel, že ve stížnosti podle článku 13 Úmluvy jsou v podstatě opakovány skutečnosti týkající se absence efektivního vyšetřování podle článku 3 Úmluvy, které byly posouzeny výše. Proto Soud nepovažuje za nezbytné posoudit tuto stížnost na porušení článku 13 Úmluvy samostatně.

IV. K tvrzenému porušení článku 5 odst. 1 Úmluvy

74. Stěžovatel namítal porušení článku 5 odst. 1 Úmluvy. Tvrdil, že § 171 odst. 1 zákona o správních deliktech nemohl představovat právní důvod pro jeho zadržení. Relevantní část článku 5 odst. 1 Úmluvy zní:

„1. Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

...

(e) zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů, nebo tuláků."

A. Přijatelnost

2. Hodnocení soudu

78. Soud odkazuje na svou ustálenou judikaturu, podle které má být pravidlo vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků aplikováno s určitou mírou flexibility a bez přílišného formalismu (viz, kromě mnoha dalších rozhodnutí, *Estrikh proti Lotyšsku*, č. 73819/01, rozhodnutí ze dne 18. dubna 2007, § 94; *Leja proti Lotyšsku*, č. 71072/01, rozsudek ze dne 14. června 2011;, § 50; *Timofejevi proti Lotyšsku*, č. 45393/04; rozsudek ze dne 11. prosince 2012, § 102; *Sorokins a Sorokina*, stížnost č. 45476/04, rozsudek ze dne 28. května 2013, § 77).

79. Soud shledal, že v nyní posuzovaném případě je otázka, zda stěžovatel vyčerpal vnitrostátní opravné prostředky podle zákona o správních deliktech, úzce spojena s otázkou odůvodněnosti stížnosti stěžovatele podle článku 5 odst. 1 Úmluvy. Bude proto spojena s posouzením odůvodněnosti.

80. K tvrzení vlády, že stěžovatel měl podat stížnost k Ústavnímu soudu, Soud uvádí, že z podání stěžovatele není zřejmé, že by stěžovatel § 259 zákona o správních deliktech nepovažoval za účinný prostředek nápravy. Spíše trval na tom, že odkaz na § 171 zákona o správních deliktech v protokolu o jeho zadržení jej připravil o možnost využít proceduru zakotvenou v § 259. Vzhledem k této situaci Soud rozhodl, že nebylo nutné, aby se stěžovatel obracel na Ústavní soud, a zamítl předběžnou námitku vlády tvrdící opak.

B. K odůvodněnosti

2. Hodnocení soudu

85. S přihlédnutím k tomu, že strany tuto skutečnost nerozporovaly, Soud shledal, že zadržení stěžovatele na pokoji protialkoholní záchytné stanice („sobering-up room") na policejní stanici v Liepāja od 20 hodin 55 minut 19. srpna 2003 do 5 hodin 25 minut 20. srpna 2003 bylo „zbavením svobody" ve smyslu ustanovení článku 5 odst. 1 Úmluvy.

86. První otázka, kterou je třeba zodpovědět, je, zda zadržení spadalo do rozsahu některého z povolených důvodů zbavení svobody vyjmenovaných taxativně v odstavci 1 článku 5 Úmluvy. Vzhledem k tomu, že vláda založila svoji argumentaci na důvodech stanovených v odstavci 1 písm. e), Soud nejprve přezkoumá, jestli zbavení svobody bylo „zákonné držení ... alkoholiků" ve smyslu tohoto ustanovení.

87. Soud opakuje, že podle jeho judikatury článek 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy musí být vykládán v souvislosti se svým předmětem a účelem a nemůže být interpretován tak, že umožňuje pouze zadržení „alkoholiků" v omezeném slova smyslu (osob s klinickou diagnózou alkoholismu). Podle tohoto ustanovení osoby, které nejsou lékařsky diagnostikovány jako alkoholici, ale jejichž jednání a chování pod vlivem alkoholu představuje hrozbu veřejnosti nebo jim samým, mohou být zadrženy za účelem ochrany veřejnosti nebo jejich vlastních zájmů, jako jsou jejich zdraví nebo osobní bezpečnost. Nepovoluje však zadržení osoby pouze z toho důvodu, že požila alkohol. Nicméně text článku 5 nebrání státu v tom, aby zadržel osoby zneužívající alkohol proto, aby byla omezena újma způsobená alkoholem této osobě samotné nebo veřejnosti nebo aby bylo zabráněno nebezpečnému chování po požití alkoholu (viz *Witold Litwa*, cit. výše, § 61 – 62).

88. Proto je Soud připraven akceptovat, že zadržení stěžovatele spadá do působnosti článku 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy.

89. Soud připomíná, že výrazy „zákonný" a „v souladu s řízením stanoveným zákonem" v článku 5 odst. 1 odkazují zpět k vnitrostátnímu právu a stanoví povinnost přizpůsobit se jeho hmotněprávním a procesním pravidlům. Kromě toho je podstatným prvkem „zákonnosti" zadržení ve smyslu článku 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy

absence libovůle. Zadržení osoby je tak závažným opatřením, že je ospravedlněno pouze tam, kde byla vzata v úvahu ostatní, méně striktní opatření a byla shledána nedostatečnými k zabezpečení zájmů jedince či veřejnosti, které mohou vyžadovat, aby byla osoba zadržena. To znamená, že nestačí, že zbavení svobody je v souladu s národním právem, musí být rovněž vzhledem k okolnostem nezbytné (viz *Witold Litwa,* cit. výše, § 72 – 73 a 78; *Hilda Hafsteinsdottir* proti Islandu, č. 40905/98, rozsudek ze dne 8. června 2004, § 51; z pozdější doby *Kharin proti Rusku,* č. 37345/03, rozsudek ze dne 3. února 2011, § 35).

90. Stanovením, že každé zbavení svobody musí být provedeno „v souladu s postupem stanoveným zákonem", článek 5 odst. 1 rovněž odkazuje ke „kvalitě práva" a požaduje, aby toto právo bylo slučitelné s vládou práva (*rule of law*), konceptem vlastním všem článkům Úmluvy. „Kvalita práva" v tomto smyslu znamená, že pokud vnitrostátní právní předpis umožňuje zbavení svobody, musí být dostatečně dostupný, jasný a předvídatelný ve svém užití, aby se zamezilo riziku svévole (viz, *mutatis mutandis, Longa Yonkeu proti Lotyšsku,* č. 57229/09, rozsudek ze dne 15. listopadu 2011, § 120).

91. Soud započne svůj přezkum posouzením toho, zda vnitrostátní právní předpisy poskytovaly právní oporu pro zadržení stěžovatele. Vláda odkázala na dvě ustanovení vnitrostátního práva, která podle jejího přesvědčení umožňovala zadržení stěžovatele v posuzované kauze, a sice na ustanovení § 171 a § 254 zákona o správních deliktech. Stěžovatel nicméně nesouhlasil a uvedl, že pro jeho zadržení nebyl v lotyšském právu podklad, neboť § 171 takovou sankci za správní přestupek v něm popsaný nestanovuje.

92. Soud nejprve uvádí, že obě ustanovení, kterých se dovolává vláda, aby zdůvodnila zadržení stěžovatele, odkazují mimo jiné na takové případy, kdy se osoba objevuje na veřejných prostranstvích ve stavu opilosti, který zasahuje lidskou důstojnost. Vláda usoudila, že chování stěžovatele naplňovalo znaky deliktu „nemravné veřejné chování ve stavu opilosti". Soud však poznamenává, že ze spisového materiálu nevyplývá, že by byl stěžovatel oficiálně postižen za přestupek podle § 171. Soud konstatuje, že uvedené ustanovení stanoví následující sankce: varování, peněžitou pokutu a zatčení. Stěžovatel nebyl varován ani mu nebyla uložena peněžitá pokuta; ze spisového materiálu nelze seznat, že by soudce nařídil jeho zatčení. Jak vyplývá z obsahu protokolu o zadržení stěžovatele, který byl obsažen v expertní zprávě č. 352 ze dne 13. listopadu 2003 (viz § 16 výše), jediným důvodem zadržení stěžovatele bylo, aby „vystřízlivěl". Nelze proto uzavřít, že zadržení stěžovatele bylo provedeno podle uvedeného ustanovení; tím spíše, když zadržení nebylo jednou ze sankcí předpokládaných ustanovením § 171, jak uvedl stěžovatel.

93. Vláda dále argumentovala tím, že zadržení stěžovatele bylo opřeno o § 254 zákona o správních deliktech. V tomto ohledu postačuje uvést, že podle tohoto ustanovení může být zadržena pouze osoba, která spáchala delikt (viz § 37 výše). Soud upozorňuje na to, že podle dokumentů poskytnutých Soudu stranami nic nenasvědčuje tomu, že stěžovatel spáchal správní přestupek podle § 171 nebo jakýkoliv jiný delikt. Vláda dostatečně nevysvětlila aplikaci ustanovení § 254 na situaci stěžovatele, a proto dostatečně nezdůvodnila oprávněnost jeho zadržení na základě tohoto ustanovení. S přihlédnutím k tomuto závěru, Soud rovněž zamítl předběžnou námitku vlády ohledně nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, neboť právní důvody zadržení stěžovatele, a tím pádem možnosti nápravy v tomto ohledu, zůstaly nevyjasněné.

94. Výše uvedené okolnosti postačují Soudu pro závěr, že zadržení stěžovatele nebylo zákonné, neboť nemělo právní oporu ve vnitrostátním právu.

95. Soud dále zjistil, že ani další požadavky článku 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy nebyly v posuzovaném případě naplněny. V této souvislosti soud poznamenává, že v nyní posuzovaném případě, podobně jako tomu bylo ve věci *Witold Litwa,* nebyl vůbec vzat v úvahu fakt, že zákon o správních deliktech stanoví několik dalších opatření, která mohou být užita proti osobě ve stavu opilosti. Existují specifické správní sankce pro přestupek „pobyt na veřejném prostranství ve stavu opilosti, který uráží lidskou důstojnost", od pouhého varování až po peněžitou pokutu. Pro opakovaný přestupek jsou příslušné sankce tvrdší – od vyšší peněžité pokuty až po zatčení trvající až 15 dní, které může být uloženo pouze soudcem (viz § 37). Z dokumentů předložených soudu není seznatelné, že by některé z uvedených sankcí, které jsou méně striktní než zbavení svobody (např. varování nebo peněžitá pokuta), byly zvažovány a shledány nepřiměřenými před tím, než bylo učiněno rozhodnutí o zadržení, opatření, které stěžovatele zbavilo osobní svobody na zhruba osm hodin. I pokud by Soud akceptoval argument vlády, že stěžovatel mohl být považován za ohrožujícího veřejný pořádek nebo sebe samotného, jak již bylo uvedeno výše, vnitrostátní orgány by musely zajistit lékařský posudek k posouzení zdravotního stavu stěžovatele před jeho zadržením na stanici nebo vzhledem k okolnostem zavolat neprodleně sanitku.

96. Při absenci právních důvodů ve vnitrostátním právu a absenci jakýchkoliv úvah zdůvodňujících nezbytnost stěžovatelova zadržení, Soud uzavřel, že toto zadržení nemůže být považováno za „zákonné" ve smyslu ustanovení článku 5 odst. 1 Úmluvy. Uvedené ustanovení Úmluvy bylo proto porušeno.

V. K použití článku 41 Úmluvy

A. Újma

100. Soud neshledal existenci příčinné souvislosti mezi zjištěným porušením Úmluvy a tvrzenou škodou; nárok stěžovatele proto zamítl. Na druhou stranu, rozhodujíc na spravedlivém základě, jak požaduje článek 41 Úmluvy, Soud přiřkl stěžovateli částku 5000 EUR jako náhradu nemajetkové újmy.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

...

2. Prohlašuje stížnost na porušení článku 3, článku 5 odst. 1 a článku 13 Úmluvy za přijatelnou;

3. Rozhoduje, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy v jeho věcné i procesní části;

4. Rozhoduje, že není třeba posuzovat stížnost na porušení článku 13 Úmluvy;

5. Rozhoduje, že došlo k porušení článku 5 odst. 1 Úmluvy, a zamítá předběžnou námitku vlády učiněnou v této souvislosti;

(zpracovala Mgr. Gabriela Černá)

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
DRUHÁ SEKCE
27. května 2014
VĚC BAKA
(rozsudek ve věci Baka proti Maďarsku, stížnost č. 20261/12)

Dotčený článek Úmluvy:
článek 6 odst. 1, článek 10, článek 1 Protokolu č. 1

Odkazy na českou právní úpravu:
článek 6 odst. 1, článek 17, článek 11 Listiny základních práv a svobod
§ 13, § 31a zákona č. 82/1998, o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

Klíčová slova:
Právo na svobodu projevu – spravedlivý proces – soudce a úřední osoba – právní stát – právo pokojně užívat svůj majetek

Nezákonné předčasné ukončení mandátů předsedy Nejvyššího soudu Andráse Baky

Autorský komentář:
Předkládaný rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále také „Soud") se dotýká předčasného odvolání Andráse Baky z funkce předsedy Nejvyššího soudu Maďarska. Soud zdůraznil, že byť odvolání proběhlo na zákonném, dokonce ústavním, základě a na první pohled souviselo s reorganizačními změnami nejvyššího soudního orgánu, ze širších okolností a sledu událostí je zřejmé, že bylo zkonstruovanou politickou reakcí na vyjádření stěžovatele k připravovaným změnám v justici. Z rozsudku tak plyne, že pojem demokratického právního státu se nevyčerpává pouhým textem zákona, a to dokonce ani nejvyšší právní síly (tj. ústavního zákona), a legislativní procedurou, nýbrž musí respektovat hodnoty demokratické společnosti, mezi něž nezávislost soudní moci a jejich zástupců nepochybně náleží.

Přínosem předkládaného rozsudku je výklad ústavních reforem probíhajících v Maďarsku v kontextu společenské reality a potvrzení materiálního chápání demokratického právního státu. Soud navíc výslovně dovodil, že otázky dělby moci a nezávislosti soudnictví jsou stěžejními otázkami veřejného zájmu. Nezávislé soudnictví je podmínkou demokratického právního státu, neboť jen nezávislé soudy mohou chránit jednotlivce před silnější státní mocí.

(JUDr. Iva Brožová)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel, pan András Baka, byl v červnu 2009 po 17leté praxi soudce u Evropského soudu pro lidská práva a roční praxi u budapešťského odvolacího soudu jmenován maďarským parlamentem předsedou Nejvyššího soudu s mandátem do 22. června 2015. V rámci výkonu své funkce zastával jak správu soudu, tak rozhodovací činnost a dále dozíral na jednotu soudního rozhodování. Ze zákona byl také předsedou Národní rady soudnictví a měl tak povinnost vyjadřovat se k parlamentním zákonům ovlivňujícím soudnictví. Od října 2011 zastával funkci předsedy Sítě předsedů nejvyšších soudů Evropské unie (§ 8 – 10).

V dubnu 2010 získala koalice politických stran Fidesz a KDNP dvoutřetinovou parlamentní většinu a zahájila rozsáhlou ústavní reformu, vůči níž se stěžovatel ze své pozice předsedy Nejvyššího soudu a předsedy Národní rady soudnictví několikrát kriticky vyjádřil, a to zejména s ohledem na své postoje k integritě a nezávislosti soudnictví. Pan Baka se vyjadřoval k čtyřem oblastem reformy: k zákonu o odškodnění osob odsouzených v souvislosti s demonstrací na podzim 2006, který umožňoval zpětné otevření a zrušení konečných rozsudků; ke snížení věku odchodu soudců do důchodu, přičemž upozorňoval ústavní činitele, že v důsledku podobné úpravy bude muset předčasně ukončit své funkce desetina soudců zejména z vyšších instancí, a to v rozporu se zásadami nezávislosti a neodvolatelnosti soudce; ke změně trestního řádu, kterou úspěšně napadl před Ústavním soudem; konečně k novému zákonu o organizaci a správě soudů, kterým došlo k nahrazení dosavadní Národní rady soudnictví dvěma orgány: Národní soudní kanceláří a Národní soudní radou. Cílem nové úpravy bylo oddělit soudní a správní činnosti doposud sjednocené v rukou předsedy Nejvyššího soudu. Reforma koncentrovala úkoly soudní správy do rukou předsedy nové Národní soudní kanceláře a předsedovi Nejvyššího soudu ponechala vlastní výkon spravedlnosti. Stěžovatel se k navrhované úpravě vyjádřil v projevech před Parlamentem a dne 3. listopadu 2011 vyslovil obavy, že návrh nové úpravy nereaguje na strukturální problémy soudnictví, ale ponechává je v diskreci výkonných orgánů a externí správy, kterým svěřuje v Evropě bezprecedentní pravomoci bez odpovídající odpovědnosti (§ 9 – 16).

Nová ústava (Základní zákon) z 25. dubna 2011 stanovila, že nejvyšším soudním orgánem Maďarska bude Kúria (historický název pro Nejvyšší soud). Jednotliví političtí a vládní představitelé v průběhu roku 2011 opakovaně zdůrazňovali, že jde pouze o změnu názvu instituce a nová Kúria bude mít naprosto stejnou funkci jako Nejvyšší soud. Nicméně 19. listopadu 2011 předložil poslanec Gergely Gulyás Parlamentu zákon (č. T/4996) pozměňující Ústavu z roku 1949 tak, že Parlament má zvolit nového předsedu Kúrie nejpozději do 31. prosince 2011. O den později, 20. listopadu 2011, poslanci a předsedové Fidesz a KDNP János Lázár a Péter Harrach předložili Parlamentu zákon č. T/5005 o přechodných ustanoveních Základního zákona, který stanovil, že právním nástupcem Nejvyššího soudu a Národní rady soudnictví se ve věcech výkonu spravedlnosti stane Kúria a ve věcech správy soudů předseda Národní soudní kanceláře. Mandát předsedy Nejvyššího soudu a členů Národní rady soudnictví měl skončit účinností Základního zákona. Nástupnické orgány se měly lišit povahou i oddělenými funkcemi. Proto také mělo dojít rovněž k ukončení mandátů předsedy a členů Národní rady soudnictví a úřadujícího předsedy Nejvyššího soudu účinností Základního zákona. V návaznosti na to byl předložen také návrh novely příslušných ustanovení zákona o organizaci a správě soudnictví stanovující ukončení mandátů členů a předsedy Nejvyšší rady soudnictví a předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu ke dni účinnosti nového Základního zákona. Základní zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2012, kdy byl také ukončen, s tří a půl ročním předstihem, mandát stěžovatele (§ 17 – 23).

Zákon o organizaci a správě soudů byl dále 9. listopadu 2011 novelizován a doplněn novými kritérii pro volbu předsedy Kúrie, podle nichž bude předseda zvolen Parlamentem na dobu neurčitou z kandidátů, kteří vykonávali alespoň po dobu pět let funkci soudce podle vnitrostátních předpisů. Prezident republiky navrhl 9. prosince 2011 na základě těchto ustanovení Parlamentu volbu Pétera Daráka předsedou Kúrie a Tünde Handó předsedkyní Národní soudní kanceláře. Dne 13. prosince 2011 zvolil Parlament oba kandidáty. Stěžovatel, pan Baka, zůstal působit v nové Kúrii jako soudce. Podle zákonné úpravy se z této pozice dále nemůže svobodně vyjadřovat a poskytovat rozhovory bez souhlasu předsedy Kúrie. Předčasné ukončení mandátů mělo pro stěžovatele také finanční důsledky. Stěžovatel přišel nejen o finanční výhody spojené s mandátem předsedy Nejvyššího soudu, ale v důsledku novelizované právní úpravy také o výhody jinak přiznávané odcházejícím předsedům (§ 25 – 27).

K ústavním změnám v Maďarsku se vyjadřovala řada mezinárodních vládních i nevládních organizací. Evropská komise proti Maďarsku v lednu 2012 zahájila několik zrychlených řízení o porušení povinnosti, mezi jiným i v souvislosti s nezávislostí soudnictví. Soudní dvůr Evropské unie rozhodnutím ve věci C-286/12 Komise proti Maďarsku ze dne 6. listopadu 2012 shledal, že přijetím úpravy vyžadující povinný předčasný odchod soudců, prokurátorů a notářů do důchodu došlo k porušení unijního práva a povinností, které členským státům plynou ze Směrnice Rady 2000/78/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (§ 28 – 31).

Vnitrostátní úprava týkající se povinného odchodu soudců do důchodu byla později zrušena rozhodnutím Ústavního soudu pro rozpor s ústavním požadavkem nezávislosti soudnictví po formální i substantivní stránce; nová úprava obsahovala podle Ústavního soudu extrémně krátké tříměsíční přechodné období a byla v rozporu se zásadou neodvolatelnosti soudců (§ 32 – 45).

Vážné obavy ohledně situace v Maďarsku ve vztahu ke stavu demokracie, zásadám právního státu, respektu k ochraně lidských a sociálních práv a k fungujícímu systému brzd a protivah vyjádřila také Benátská komise, Výbor ministrů Rady Evropy a Evropský parlament (§ 46 – 61).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K tvrzenému porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy

62. Stěžovatel tvrdil, že mu byl zamezen přístup k soudu za účelem obhajoby jeho práv vztahujících se k předčasnému zbavení mandátu předsedy Nejvyššího soudu. Poukázal na to, že jeho propuštění bylo důsledkem ústavní legislativy, která zamezovala jakoukoliv možnost soudního přezkumu, dokonce i u Ústavního soudu.

B. Hodnocení Soudu

1. K přijatelnosti

66. Ještě před vynesením rozsudku v případu *Vilho Eskelinen* Soud konstatoval, že zaměstnanecké spory mezi státními orgány a státními zaměstnanci, jejichž pracovní náplň vykazuje typické znaky činnosti veřejné správy, která jedná z pozice veřejné moci odpovědné za ochranu obecných zájmů státu, nejsou „civilními" a proto jsou vyloučené z rozsahu článku 6 odst. 1 Úmluvy (*Pellegrin proti Francii*, č. 28541/95, rozsudek velkého senátu ze dne 8. prosince 1999, § 66). Podobně jsou z rozsahu článku 6 odst. 1 vyloučené zaměstnanecké spory v soudnictví. Přestože soudnictví není součástí státní správy, je součástí typické veřejné správy (viz *Pitkevich proti Rusku*, č. 47936/99, rozhodnutí ze dne 8. února 2001; co se týče předsedy Nejvyššího soudu, viz *Harabin proti Slovensku*, č. 58688/11, rozhodnutí ze dne 20. listopadu 2012).

67. Ve věci *Vilho Eskelinen* se Soud vrátil k použitelnosti článku 6 odst. 1 Úmluvy a konstatoval, že je věcí smluvních států, a hlavně příslušného vnitrostátního zákonodárce, aby identifikovali, které oblasti veřejné služby se týkají výkonu diskrečních pravomocí vlastních státní suverenitě a které musí převážit nad zájmy jednotlivce. Dále konstatoval, že pokud vnitrostátní systém zamezuje přístup k soudu, Soud bude ověřovat, zda se jedná opravdu o spor spadající do výjimek ze záruk poskytovaných článkem 6. Pokud tomu tak není, článek 6 odst. 1 se aplikuje (viz *Vilho Eskelinen a ostatní*, cit. výše, § 61).

68. V souladu s touto judikaturou může postavení stěžovatele jakožto státního zaměstnance odůvodnit vyjmutí z ochrany nabízené článkem 6 za splnění dvou podmínek. Za prvé, stát musí ve svém právním řádu výslovně vyloučit přístup k soudu u příslušných pozic či kategorií zaměstnanců. Za druhé, vyloučení z přístupu k soudu musí spočívat na objektivních důvodech týkajících se zájmu státu (viz ibid, § 62). K ospravedlnitelnosti nestačí tvrzení státu, že se dotyčný státní

zaměstnanec podílí na výkonu veřejné moci. Stát musí také prokázat, že předmět sporu je vázán na výkon veřejné moci. V zásadě tak nic neospravedlňuje vyjmutí běžných pracovních sporů z ochrany a záruk článku 6 jenom s ohledem na zvláštní povahu vztahu mezi příslušným státním zaměstnancem a dotčeným státem. V důsledku toho tak zde bude existovat předpoklad aplikovatelnosti článku 6. Je proto na žalovaném státu, aby prokázal, za prvé, že stěžovatel jakožto státní zaměstnanec nemá podle vnitrostátního práva přístup k soudu, a za druhé, že vyloučení práv chráněných článkem 6 je v případě tohoto zaměstnance odůvodněné (ibid. § 62).

69. V návaznosti na případ *Vilho Eskelinen* Soud následně konstatoval aplikovatelnost článku 6 na spory týkající se platů soudců (srov. *Petrova a Chornobryvets proti Ukrajině*, č. 6360/04 a 16820/04, rozhodnutí ze dne 15. května 2008, § 15), na spory týkající se jmenování soudců (viz *Juricic proti Chorvatsku*, č. 5822/09, rozsudek ze dne 26. července 2011, § 53 – 57), povýšení (viz *Dzhidzheva-Trendafilova proti Bulharsku*, č. 12628/09, rozhodnutí ze dne 9. října 2012, § 42 – 50), přeložení (viz *Tosti proti Itálii*, č. 27791/06, rozhodnutí ze dne 12. května 2009), kárné řízení (viz *Harabin*, cit. výše, § 122 – 123) a odvolání z funkce (viz *Olujić proti Chorvatsku*, č. 22330/05, rozsudek ze dne 5. února 2009, § 31 – 44; *G. proti Finsku*, č. 33173/05, rozsudek ze dne 27. ledna 2009, § 34) v případech, kdy vnitrostátní právo umožňovalo přístup k soudu za účelem napadení příslušných rozhodnutí. Konkrétně Soud shledal článek 6 aplikovatelným ve své civilní části na disciplinární řízení vedené proti předsedovi Nejvyššího soudu (viz *Harabin*, cit. výše, § 122 – 123), včetně takového řízení, které vede k odvolání funkcionáře (viz *Olujić*, cit. výše, § 34 –45) a také k odvolání soudce Nejvyššího soudu (*Oleksandr Volkov proti Ukrajině*, č. 21722/11, rozsudek ze dne 9. ledna 2013, § 87 – 91).

70. Podle Soudu se naopak článek 6 nepoužije na řízení týkající se odvodů (viz *Apay proti Turecku*, č. 3964/05, rozhodnutí ze dne 11. prosince 2007) a na disciplinární řízení týkající se státních zástupců (viz *Nazsiz proti Turecku*, č. 22412/05, rozhodnutí ze dne 26. května 2009), pokud je vnitrostátní legislativa, v souladu se státním zájmem, vylučuje z přístupu k soudu.

71. – 72. Projednávaný případ stěžovatele se od kritérií ve věci *Vilho Eskelinen* liší potud, že stěžovateli byl odmítnut přístup k soudu v souvislosti s předčasným ukončením funkce předsedy Nejvyššího soudu. Pravomoc Soudu *ratione materiae* k přezkumu stížnosti podle článku 6 musí být přezkoumaná společně s meritorním posouzením. Soud shledal, že stížnost není zjevně nepřijatelná ve smyslu článku 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy, ani nepřijatelná z jiného důvodu.

2. K odůvodněnosti

73. Soud opakuje, že článek 6 odst. 1 zajišťuje právo každého jednotlivce předložit svou věc týkající se jeho občanských práv a závazků soudu. V tomto směru je obsahem článku 6 odst. 1 „právo na soud", jehož součástí je i právo na přístup k soudům za účelem zahájení řízení v civilních věcech (viz *Golder proti Spojenému království*, č. 4451/70, rozsudek ze dne 21. února 1975). Právo na přístup k soudům nicméně není absolutní povahy a může být předmětem omezení potud, pokud nezamezí přístupu jednotlivce takovým způsobem, že naruší jeho samotnou podstatu, nebude sledovat legitimní cíl nebo nezachová rovnováhu a přiměřenost mezi uplatněnými nástroji a sledovaným cílem (viz *Ashingdane proti Spojenému království*, č. 8225/78, rozsudek ze dne 28. května 1985, § 57; *Markovic a ostatní proti Itálii*, č. 1398/03, rozsudek velkého senátu ze dne 14. prosince 2006, § 99).

74. V projednávané věci Soud poznamenává, že maďarský vnitrostátní systém nevylučoval explicitně přístup soudců Nejvyššího soudu, včetně jeho předsedy, k soudu (viz, opačně, *Apay* a *Nazsiz*, cit. výše). Vnitrostátní zákon naopak výslovně umožňoval přístup k soudu v případě odvolání soudního funkcionáře, neboť upravoval nárok napadnout odvolání z funkce před pracovněprávním soudem.

75. Právo stěžovatele na přístup k soudu tak nebylo omezeno výslovným vyloučením, ale skutečností, že napadené rozhodnutí o předčasném ukončení jeho mandátu předsedy Nejvyššího soudu bylo uvedeno v samotném Základním zákoně (...), a jako takové nemohlo být v žádné podobě předmětem soudního přezkumu, a to ani u Ústavního soudu. Na rozdíl od bývalého místopředsedy, který si mohl podat ústavní stížnost proti zákonným ustanovením ukončujícím jeho funkci, ukončení mandátu předsedy bylo obsaženo v Základním zákoně a u Ústavního soudu nemohlo být napadeno. Přístup stěžovatele k soudu tak fakticky znemožnila povaha zpochybněného nástroje, zatím co první podmínka testu *Eskelinen* vyžaduje výslovné zákonné vyloučení přístupu k soudu u konkrétní pozice nebo kategorie zaměstnanců.

76. S ohledem na výše uvedené se Soud domnívá, že vláda neprokázala, že předčasné ukončení stěžovatelova mandátu obsahovalo identifikaci přesné oblasti státní služby týkající se diskrečních pravomoci vlastních státní suverenitě, která musí převážit nad zájmy jednotlivce ve smyslu *Vilho Eskelinen* (viz § 61). Nelze proto uzavřít, že vnitrostátní zákon výslovně vyloučil přístup k soudu ve věci stěžovatelova nároku. První podmínka testu *Eskelinen* tak nebyla naplněna a článek 6 se ve své civilní části na projednávanou věc může aplikovat.

77. Navíc, i kdyby vnitrostátní právo výslovně odmítlo přístup stěžovatele k soudu a první podmínka testu *Eskelinen* naplněna byla, Soud se domnívá, že vyloučení

přístupu stěžovatele k soudu nebylo odůvodněné. Vláda s odkazem na věc *Harabin* tvrdila, že pozice předsedy Nejvyššího soudu v sobě ze své povahy zahrnuje výkon pravomocí svěřených veřejným právem a povinnosti hájit obecný zájem státu. Soud však upozornil, že podle nového přístupu, který zaujal ve věci *Eskelinen*, to samo o sobě není rozhodující. Vyloučení bude odůvodněné pouze tehdy, pokud stát prokáže, že dotyčný státní zaměstnanec se podílí na výkonu veřejné moci nebo že zde existuje zvláštní pouto důvěry a loajality (*Eskelinen*, cit. výše, § 62). V projednávané věci vláda žádné podobné argumenty nepředložila. Soud pokládá za obzvláště důležitou skutečnost, že bývalý místopředseda Nejvyššího soudu měl možnost ukončení svého mandátu u Ústavního soudu napadnout (viz § 46 výše).

78. – 79. Za takových okolností Soud aplikací kritérií *Vilho Eskelinen* dospěl k závěru, že má pravomoc *ratione materiae* přezkoumat stížnost a že v stěžovatelově případě došlo k porušení jeho práva na přístup k soudu za účelem přezkumu předčasného ukončení mandátu předsedy Nejvyššího soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

II. K tvrzenému porušení článku 10 Úmluvy

80. – 86. Stěžovatel namítal, že jeho odvolání bylo důsledkem názorů, které veřejně prezentoval z pozice předsedy Nejvyššího soudu a Národní rady soudnictví k otázkám zásadního významu pro soudnictví. Z uvedeného důvodu tvrdil porušení článku 10. Vláda naopak namítala, že mezi projevy stěžovatele a ukončením jeho mandátu nebyla žádná spojitost. Nový požadavek pětileté praxe pro kandidáty na post předsedy Kúrie měl naopak garantovat zvýšený vliv soudnictví na výběr vhodných kandidátů. Nevládní organizace intervenující jako třetí strany konstatovaly, že v projednávané věci došlo k ukázkovému propojení individuálních základních práv s procesy ohrožujícími zásady právního státu. Nevládní organizace zdůraznily, že celý případ je nutno posuzovat s ohledem na celkovou situaci a komplexní změny ve fungování právního státu a nezávislosti soudnictví v Maďarsku. Případ má nadto přesah do obecné koncepce ústavních vztahů mezi mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní.

C. Hodnocení soudu

1. K přípustnosti

87. Soud shledal, že stížnost musí být prohlášena za přípustnou.

2. K odůvodněnosti

88. Soud připomíná, že postavení stěžovatele jako předsedy Nejvyššího soudu jej nezbavilo ochrany garantované článkem 10 (viz *Harabin proti Slovensku*, cit. výše).

S ohledem na rostoucí význam zásady dělby moci a záruk nezávislosti soudnictví je nutno podrobit jakýkoliv zásah do svobody projevu soudce v pozici obdobné, jako u stěžovatele, důkladnému přezkumu Soudu. Za účelem určení, zda došlo k porušení zmíněného ustanovení, je nutno nejdříve posoudit, zda napadené opatření zasáhlo do výkonu stěžovatelovy svobody projevu – v podobě formality, podmínky, omezení nebo sankce – nebo zda se nachází v oblasti práva na přístup k zaměstnání nebo na zaměstnání ve veřejné správě, tedy v oblasti nechráněné Úmluvou. Za účelem zodpovězení této otázky musí byt zjištěn obsah opatření v kontextu všech okolností případu a relevantní zákonné úpravy (...).

89. Ve věci *Wille* Soud zjistil, že dopis, který stěžovatelovi, předsedovi Správního soudu Lichtenštejnska, zaslal lichtenštejnský princ oznamujíc svůj úmysl nejmenovat jej opětovně do veřejné funkce, představoval „sankci za stěžovatelův předchozí výkon svobody projevu" (viz *Wille proti Lichtenštejnsku,* č. 28396/95, rozsudek velkého senátu ze dne 28. října.1999, § 50). Soud konstatoval, že princ v dopisu kritizoval obsah stěžovatelovy přednášky a oznámil mu svůj záměr potrestat jej, protože volně vyjádřil svůj názor na otázky ústavního práva. Soud proto uzavřel, že článek 10 je zde aplikovatelný a že došlo k zásahu do stěžovatelova práva na svobodu projevu. Obdobně ve věci *Kudeshkina proti Rusku* (č. 29492/05, rozsudek ze dne 26. února 2009) Soud shledal, že rozhodnutí zakázat stěžovatelce držení funkce soudkyně bylo podmíněno jejími vyjádřeními pro média. Vnitrostátní orgány neargumentovaly volitelností stěžovatelky do veřejného úřadu ani jejími profesními schopnostmi zastávat soudní funkci. Napadené opatření se proto ve své podstatě vztahovalo ke svobodě projevu, nikoliv k držení veřejné funkce ve správně soudnictví, tedy k právu, které není Úmluvou garantováno.

90. Naopak, ve věci *Harabin* (viz *Harabin*, cit. výše, § 88) měl Soud za to, že návrh vlády (na základě zprávy ministra spravedlnosti) anulovat jmenování stěžovatele předsedou Nejvyššího soudu se ve své podstatě vztahovalo ke schopnosti stěžovatele vykonávat svou funkci, a tedy k hodnocení jeho profesní kvalifikace a osobnostních kvalit v kontextu jeho aktivit a postojů k státní správě Nejvyššího soudu. Napadané opatření tedy náleželo do sféry státní správy soudnictví a nikoliv pod právo garantované Úmluvou (...). Klíčovým aspektem případu *Harabin* bylo jednání stěžovatele v kontextu správy soudnictví a výkonu veřejné služby (...). Disciplinární řízení a sankce se v žádném směru nedotýkaly postojů nebo názorů vyjádřených stěžovatelem v rámci veřejné debaty nebo v médiích. Soud proto v této věci uzavřel, že napadané opatření nepředstavovalo zásah do výkonu svobody projevu stěžovatele (viz rozsudek *Harabin*, cit. výše, § 150 – 153).

91. V jádru v současnosti projednávaného případu nicméně podle Soudu stojí otázka, zda ukončení mandátu předsedy Nejvyššího soudu bylo čistě důsledkem

reorganizace soudnictví v Maďarsku, jak tvrdí vláda, nebo zda bylo, podle tvrzení stěžovatele, důsledkem názorů, které veřejně prezentoval k legislativním reformám ovlivňujícím soudnictví.

92. Soud na úvod poznamenává, že stěžovatel se z pozice předsedy Nejvyššího soudu a Národní rady soudnictví vyjadřoval k jednotlivým legislativním reformám v rozmezí 12. února až 3. listopadu 2011 (viz § 11 – 16 výše). Své postoje prezentoval přes mluvčí, veřejné dopisy a komuniké, společně s dalšími členy justice, napadáním legislativy před Ústavním soudem, a také přímo v projevu k Parlamentu dne 3. listopadu 2011. Dne 9. listopadu 2011 předložil člen vlády Parlamentu zákon navrhující změnu staré Ústavy z roku 1949. Novela navrhovala, aby Parlament zvolil předsedu nové Kúrie nejpozději do 31. prosince 2011. Dne 20. listopadu 2011 dva lídři politických stran představujících parlamentní většinu předložili Parlamentu zákon o přechodných ustanoveních Základního zákona, který mj. stanovil ukončení mandátu předsedy Nejvyššího soudu účinností Základního zákona. Toto opatření bylo dále obsaženo i v návrhu změny zákona o organizaci a správě soudu (T/4743), který byl předložený jiným členem vládnoucí strany dne 23. listopadu 2011. Všechny návrhy byly přijaté ve dnech 28. listopadu a 30. prosince 2011. Jejich důsledkem bylo ukončení funkce stěžovatele coby předsedy Nejvyššího soudu k 1. lednu 2012, kdy nabyl účinnosti Základní zákon a nová Kúria se stala právním nástupcem Nejvyššího soudu.

93. Soud dále připomíná, že 9. listopadu 2011 došlo ke změně zákona o organizaci a správě soudu a k zavedení nového kritéria volitelnosti do pozice předsedy Kúrie. Toto kritérium se vztahovalo k délce doby výkonu funkce soudce v Maďarsku (minimálně 5 let); k délce doby výkonu funkce soudce u mezinárodních soudů se nepřihlíželo. Skutečnost, že stěžovatel nesplnil nové kritérium, vedla k jeho nezpůsobilosti pro pozici předsedy nové Kúrie.

94. Soud dále shledal, že všechny návrhy na ukončení mandátu stěžovatele, stejně jako nové kritérium způsobilosti pro pozici předsedy Kúrie, byly předloženy Parlamentu poté, co stěžovatel veřejně prezentoval své postoje k legislativním reformám, a navíc přijaty v extrémně krátkém čase. Ve skutečnosti, ve dvou rozhovorech ze 14. dubna a 19. října 2011, tedy ještě před předložením návrhů Parlamentu, dva členové parlamentní většiny, z nichž byl jeden státním tajemníkem ministerstva spravedlnosti, prohlásili, že předseda Nejvyššího soudu bude pokračovat ve své funkci jako předseda Kúrie. Soud dále poznamenává, že 6. července 2011 maďarská vláda ujistila Benátskou komisi, že přijetím přechodných ustanovení k Základnímu zákonu nedojde k neúměrnému ukončování funkčních období osob zvolených za předchozího právního režimu.

95. Soud nepřesvědčily argumenty vlády, že napadené opatření bylo nezbytným důsledkem zásadních změn fungování nejvyššího soudního orgánu a jeho

předsedy. Skutečnost, že funkce předsedy Národní rady soudnictví byla oddělena od předsedy nové Kúrie není sama o sobě dostačující k přijetí závěru, že funkce, k jejichž výkonu byl stěžovatel zvolen, přestaly nabytím účinnosti Základního zákona existovat. Vnitrostátní orgány navíc nikdy nezpochybnily schopnost stěžovatele zastávat a vykonávat funkce předsedy nejvyššího maďarského soudu, ani jeho profesionální jednání (viz opačně rozsudek *Harabin*, cit. výše, § 151; rozhodnutí *Harabin*, cit. výše).

96. – 98. Soud se domnívá, že výše uvedené skutečnosti a sled události ve své úplnosti podporují stěžovatelovou verzi a tvrzení, že předčasné ukončení jeho mandátu předsedy Nejvyššího soudu nebylo důsledkem restrukturalizace nejvyššího soudního orgánu, ale ve skutečnosti se zakládalo na názorech a kritice, kterou veřejně vyjádřil ze své profesní pozice vůči dotčeným legislativním reformám. Soud proto uzavřel, že ukončení mandátu bylo reakcí na jeho kritiku soudních reforem a představovalo zásah do výkonu svobody projevu ve smyslu článku 10 Úmluvy. Přistoupil proto ke zkoumání, zda byl tento zásah odůvodněný ve smyslu odstavce 2 článku 10 Úmluvy. Stěžovatel sám přitom poukazoval na to, že zásah nebyl předepsán zákonem, ani nesledoval legitimní cíl. Soud nadto uvádí, že i kdyby takový zásah byl na zákonném základě a sledoval legitimní cíl ve smyslu požadavků článku 10 odst. 2, nebyl z níže uvedených důvodů nezbytný v demokratické společnosti.

99. Soud připisuje zvláštní význam úřadu, který stěžovatel zastával, názorům a postojům, které veřejně zaujal, kontextu, v němž byly předneseny, a vyvolaným reakcím. Stěžovatel se z pozice předsedy Nejvyššího soudu vyjádřil ke čtyřem legislativním reformám ovlivňujícím soudnictví. Reformy se týkaly otázek fungování a reformy soudního systému, nezávislosti a neodvolatelnosti soudců a věku odchodu soudců do důchodu. Podle Soudu všechny dotčené otázky představují otázky veřejného zájmu chráněného článkem 10 (viz *Kudeshkina*, cit. výše, § 86). I kdyby taková debata měla politické důsledky, to samé o sobě nebrání soudci, aby se k ní vyjádřil (viz *Wille*, cit. výše, § 67).

100. Soud poznamenal, že vyjádření postoje k legislativním reformám týkajícím se soudnictví není jen právem, ale i povinností předsedy Národní rady soudnictví, po obeznámení se s názory odlišných soudů. Stěžovatel využil své postavení k napadení některých zákonů před Ústavním soudem a k možnosti vyjádřit svůj názor přímo před Parlamentem v průběhu příslušné parlamentní rozpravy. Nelze přitom z ničeho dovodit, že názory vyjádřené stěžovatelem šly nad míru výlučně profesní kritiky, nebo že obsahovaly bezdůvodné osobní útoky či urážky.

101. Co se týče přiměřenosti zásahu, funkční období stěžovatele bylo ukončeno s tří a půl ročním předstihem oproti zákonné úpravě účinné v době jeho

zvolení. Kromě toho, i když stěžovatel zůstal v úřadu jako soudce nové Kúrie, ukončení mandátu předsedy Nejvyššího soudu mělo peněžité důsledky, konkrétně ztrátu odměny a dalších výhod vztahujících se k jeho pozici po zbytek předsednického úřadu. Soud připomíná, že obava ze sankce má odrazující účinek (*chilling effect*) na svobodu projevu a přináší hrozbu odrazení soudců od vznášení kritických poznámek k veřejným institucím nebo politikám ze strachu o ztrátu své funkce (viz, mutatis mutandis, *Wille*, cit. výše, § 50; *Kudeshkina*, cit. výše, § 98 – 100). Tento účinek, který působí na úkor celé společnosti, je také faktorem který se týká přiměřenosti, a tudíž odůvodněnosti sankcí uložených stěžovateli.

102. – 103. Soud připomíná, že právo na spravedlivý proces a jeho procesní záruky jsou faktory, které je nutno vzít v potaz při hodnocení přiměřenosti zásahu do svobody projevu podle článku 10. Absence účinného soudního přezkumu napadeného opatření může také vést k porušení článku 10 (viz *Saygili a Seyman proti Turecku*, č. 51041/99, rozsudek ze dne 27. června 2006, § 24 – 25; *Lombardi Vallauri proti Itálii*, č. 39128/05, rozsudek ze dne 20. října 2009, č. 39128/05). V projednávaném případě a ve světle výše uvedených úvah, které vedly ke konstatování porušení článku 6 odst. 1, Soud shledal, že napadené opatření nebylo předmětem účinného soudního přezkumu a že došlo k zásahu do stěžovatelovy svobody projevu, který nebyl nezbytný v demokratické společnosti. V případě proto došlo k porušení článku 10 Úmluvy.

III. K tvrzenému porušení článku 1 Protokolu č. 1

104. Stěžovatel dále namítal, že předčasným ukončením jeho mandátu byl neoprávněně zbaven pokojného užívání svého majetku, a to konkrétně (a) nezrušitelných výhod, které mu měly náležet do konce funkčního období, a (b) výhod po ukončení mandátu, které náleží odcházejícímu předsedovi Nejvyššího soudu. Namítal, že výhody navazující na ukončení mandátu byly zrušeny svévolnými a retroaktivními legislativními nástroji (...).

105. Soud konstatoval, že budoucí příjem nelze považovat za „majetek", pokud ještě nebyl nabyt nebo není předmětem určité pohledávky (viz *Erkan proti Turecku*, č. 29840/03, rozhodnutí ze dne 24. března 2005; *Anheuser-Busch Inc. proti Portugalsku*, č. 73049/01, rozsudek velkého senátu ze dne 11. ledna 2007, § 64). Úmluva neobsahuje žádné právo na pokračující vyplácení platu v určité výši (viz *Vilho Eskelinen a ostatní*, cit. výše, § 94). Odvolání z pozice předsedy Nejvyššího soudu sice stěžovateli skutečně zabránilo v užívání zvláštních výhod, nicméně jednalo se o příjem, který ještě nebyl skutečně nabytý, ani nelze tvrdit, že představoval určitou pohledávku (viz *Volkov proti Ukrajině*, č. 21722/11, rozhodnutí ze dne 18. října 2011).

106. Stížnost je proto neslučitelná s ratione materiae ustanovení Úmluvy ve smyslu článku 35 odst. 3 a musí být odmítnutá v souladu s článkem 35 odst. 4.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Rozhoduje o spojení skutkového přezkumu s otázkou, zda má ratione materiae pravomoc zabývat se stížnosti podle článku 6 odst. 1 Úmluvy;

2. Prohlašuje stížnost týkající se článku 6 odst. 1, článku 10, článku 13 ve spojení s článkem 10 a článku 14 ve spojení s článkem 6 odst. 1 a článkem 10 za přijatelnou a ve zbytku stížnost za nepřijatelnou;

3. Rozhoduje, že má pravomoc ratione materiae přezkoumat stížnost podle článku 6 odst. 1 a že došlo k porušení uvedeného článku;

4. Rozhoduje, že došlo k porušení článku 10 Úmluvy;

5. Rozhoduje, že není nutné přezkoumat stížnost podle článku 13 ve spojení s článkem 10 Úmluvy,

6. Rozhoduje, že není nutné přezkoumat stížnost podle článku 14 ve spojení s článkem 6 odst. 1 a článkem 10 Úmluvy;

(...)

Oddělené souhlasné stanovisko soudce Spano

Islandský soudce Spano se shoduje se závěrem kolegů, že případ představuje jasné a jednoznačné porušení článku 10 Úmluvy. Zvláště se však věnuje otázce, kterou se Soud nezabýval (§ 98), a to zda zásah do stěžovatelova práva podle článku 10 sledoval legitimní cíl ve smyslu článku 10 odst. 2. Soud správně dospěl k závěru, že předčasné ukončení mandátu bylo reakcí na kritiku a veřejně vyjádřené postoje stěžovatele k soudním reformám a jako takové zasáhlo do jeho svobody projevu. Při posuzování, zda takové [omezující] opatření sledovalo legitimní cíl, je nutno zdůraznit, že základním cílem svobody projevu je chránit demokratické procesy a zásadu právního státu jako jednu ze základních zásad demokratické společnosti (viz *Klass a ostatní proti Německu*, č. 5029/71, rozsudek ze dne 6. září 1978). Soud navíc již v minulosti konstatoval, že svoboda projevu státních zaměstnanců v otázkách týkajících se dělby moci může zahrnovat velmi důležité otázky demokratické společnosti, kde má veřejnost legitimní zájem na tom, aby byla informovaná, a které spadají do rámce politické debaty (viz *Guja proti Moldavsku*, č. 14277/04, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2008). (...) V projednávaném případu ztratil pozici držitel nejvyššího úřadu ústavně samostatné a nezávislé větve moci, a to v důsledku prosazování své zákonné povinnosti a podpory zájmů soudnictví ve vztahu k dalším složkám moci. Příslušné opatření, jímž byl zbaven mandátu, bylo jediným zákonem ústavní povahy a jasně směřovalo výlučně na osobu stěžovatele. Z toho důvodu

tak předčasné ukončení mandátu stěžovatele, na základě jeho veřejně vyjádřených postojů k dělbě moci a nezávislosti soudnictví, nemohlo a nesledovalo legitimní cíl ve smyslu článku 10 odst. 2 Úmluvy.

(Zpracovala Mgr. Et Mgr. Katarína Šipulová)